

מתחם לב המושבה, שנות ה-50, ארכיון כפר סבא

מתחם לב המושבה:
מבנה הח'אן,
בית הבאר הראשונה
רח' ויצמן 135,
כפר סבא

מתעד:

אמנון בר אור אדריכלים בע"מ

רח' אחד העם 9, ת"א 65251

טל. 03-5163082, פקס. 03-5163079

91	בית הבאר	26	מבנה הח'אן	4	תיעוד מתחמי
3.3	רקע היסטורי	3.3	רקע היסטורי	1.	נתונים כללים
92	3.1 בית הבארץ	28	3.5 צילומים היסטוריים של המבנה	1.1	שם השכונה, שם הרחוב, מס' הבית, שמות רחובות גובלים
95	3.2 מפעל המים	4	שחזור היסטורי	1.2	מס' גוש, מס' חלקה, נ.צ.
97	3.1 צילומים היסטוריים של המבנה	35	4.2 מסמכים היסטוריים	1.3	גבולות התוכנית מארבעה כיוונים
4	שחזור היסטורי	47	4.3 סכמת התפתחות	1.4	סוג בעלות
98	4.1 רשימת מסמכים	5	תיאור מצב קיים	1.5	תיאור תמציתי של האתר
99	4.2 מסמכים ותכניות היסטוריים	52	5.1 מפה ותצלום אוויר עדכניים	1.6	מפת סביבה
106	4.3 סכמת התפתחות	53	5.2 תצלום עדכני של המבנה	2	רקע סטטוטורי
5	תיאור מצב קיים	54	5.3 תיעוד צילומי – חזיתות המבנה	2.1	סטטוס שימור
109	5.1 מפה ותצלום אוויר עדכניים	57	5.4 תיעוד צילומי – פנים המבנה	3	רקע תרבותי והיסטורי
110	5.2 תצלום עדכני של המבנה	59	5.5 פרטים	3.1	תקופת הבניה וסגנון הבניה
112	5.3 תיעוד צילומי – חזיתות המבנה	60	5.6 תיאור מילולי של המבנה	3.2	התפתחות העיר כפר סבא
114	5.4 תיעוד צילומי – פנים המבנה	61	5.7 תכניות/ חתכים/ חזיתות מצב קיים	3.3	מפות היסטוריות
116	5.5 תיאור מילולי של המבנה	70	5.8 תכניות/ חתכים/ חזיתות מצב קורי משוחזר	3.4	תצלומי אוויר היסטוריים
117	5.6 תכניות/ חתכים/ חזיתות מצב קיים	8	סיכום – הערכת אתר	4	שחזור היסטורי
121	5.7 תכניות/ חתכים/ חזיתות מצב קורי משוחזר	89	8.1 הערכה היסטורית ואדריכלית	4.1	השתנות האתר לאורך השנים
8	סיכום – הערכת אתר	90	8.2 הנחיות והמלצות שימור	5	תיאור מצב קיים
127	8.1 הערכה היסטורית ואדריכלית			5.1	מפה ותצלום אוויר עדכניים
128	8.2 הנחיות והמלצות שימור			5.2	תיעוד צילומי של האתר
				5.3	תיעוד צמחייה באתר

הכניסה למבנה הח'אן 2013, כיום משמש את עיריית כפר סבא

מסמך זה מהווה סיכום של עבודת תיעוד מקיפה למבנה הח'אן ובית הבאר הראשונה בכפר סבא. המסמך מתחלק לפרק היסטורי כללי ומאוחד, ותיעוד מפורט נפרד של כל בניין.

מבנה הח'אן נבנה על ידי האיכרים הראשונים במושבה היהודית לשימוש ציבורי מגוון. זהו מבנה הקבע הראשון ביישוב והוא נבנה בטכנולוגיית בנייה אופיינית לזמנו ולאזור. כך גם הבאר הראשונה, והמבנה שנבנה סביבה. כל אלה יחד מקנים למבנים את ערכם ההיסטורי הגבוה במושבה שהפכה לעיר.

עבודה זו הוזמנה על ידי עיריית כפר סבא, הכרת ערכם ההיסטורי של המבנים העלתה את הצורך בעריכת תיעוד זה בכדי לבחון ולקבוע את ערכי השימור ומגבלות הפיתוח בהם.

במסגרת עבודה זו נערכה בחינה והתחקות אחר המבנים ההיסטוריים ואיתור שלבי הבנייה השונים אשר עיצבו את צורתם הנוכחית. כמו כן, נבדק אופיים האדריכלי וטכנולוגיית הבנייה. כל זאת בעזרת חומרים היסטוריים ספרותיים, תצ"אות ותצלומים היסטוריים ובדיקות פיזיות בשטח.

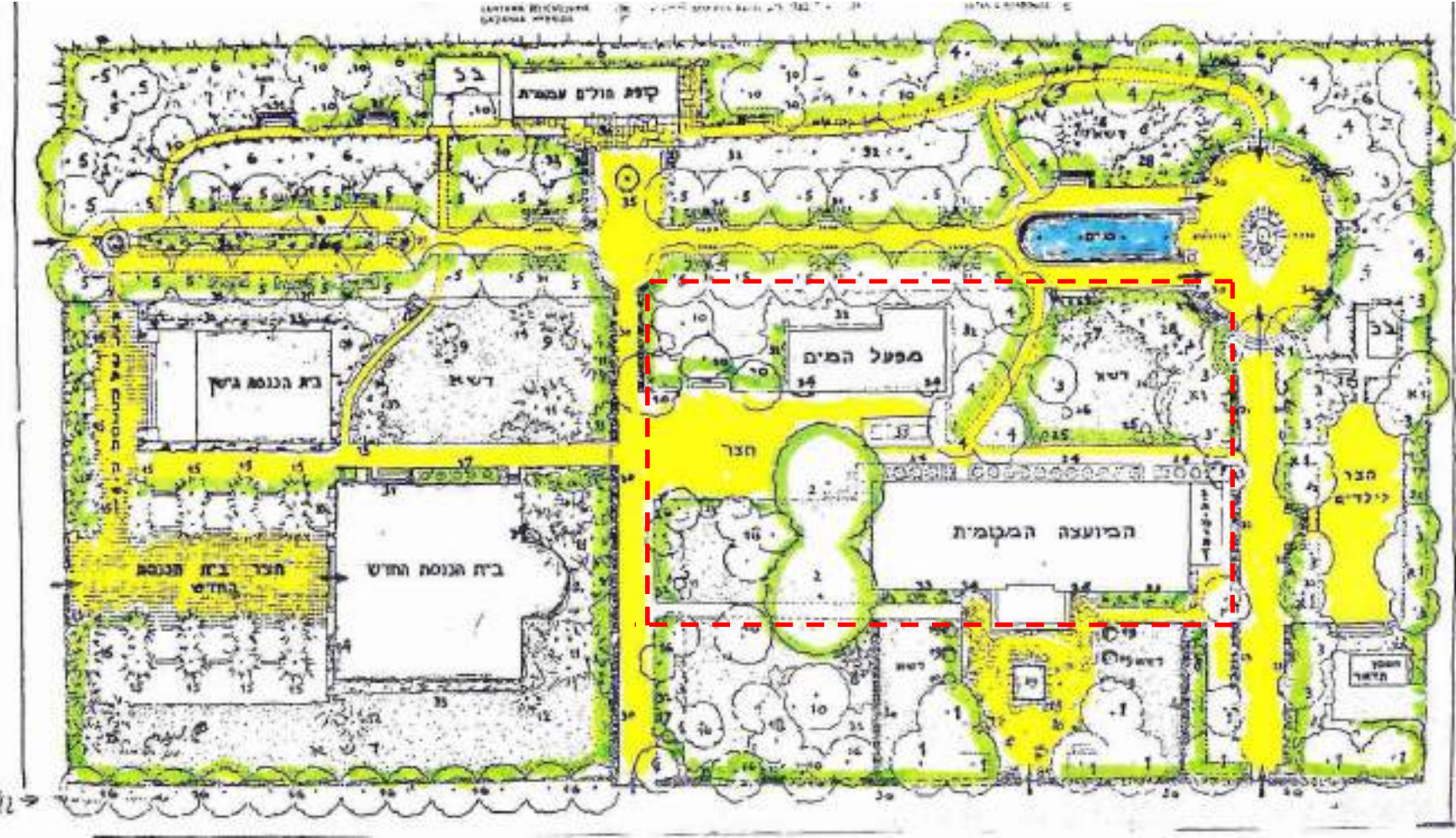
ברצוני להודות לגב' ירדנה ויזנברג על יוזמתה הברוכה לקדם עבודה זו, למר נחום אברוצקי, תושב ותיק אשר למד במקום בשנות העשרים והעשיר ידיעתנו ולעיריית כפר סבא שאפשרה את ביצוע העבודה.

עבודת התיעוד התבצעה על ידי גבריאל שווקה מצוות משרדי.

פרופ' אדריכל אמנון בר אור, אפריל 2013

1. נתונים כלליים

תכנית מתחם לב המושבה- 1942. תכנית גן העירייה בתכנון אדריכל הנוף י. ויינברג.

מקור: "אלפיים שנה בכפר סבא".

תיאור המתחם

1.1 המבנים המתועדים נמצאים במרכז

ההיסטורי של העיר כפר סבא, ברצוב

135 [mʏˈʔ]

83 : 1.2 גושן , 6438 : 83

1.3 גבולות התוכנית מארבעה כיוונים:

I. דרום - רחוב ויצמן,

II. מערב - מבנה בית כנסת המרכז,

III. מזרח - מבנה מחלקת חינוך,

עיריית כפר סבא,

IV. צפון - מבנה באר המים

1.4 המבנים בבעלות עיריית כפר סבא

1.5 המבנים ממוקמים ברחוב הראשי בכפר

סבא (רחוב ויצמן). חזיתו הראשית של

מבנה הח'אן פונה אליו, כאשר בית הבאר

נמצא בעורף. שני המבנים הינם חלק

ממתחם לב המושבה בו ממוקמים כיום מספר

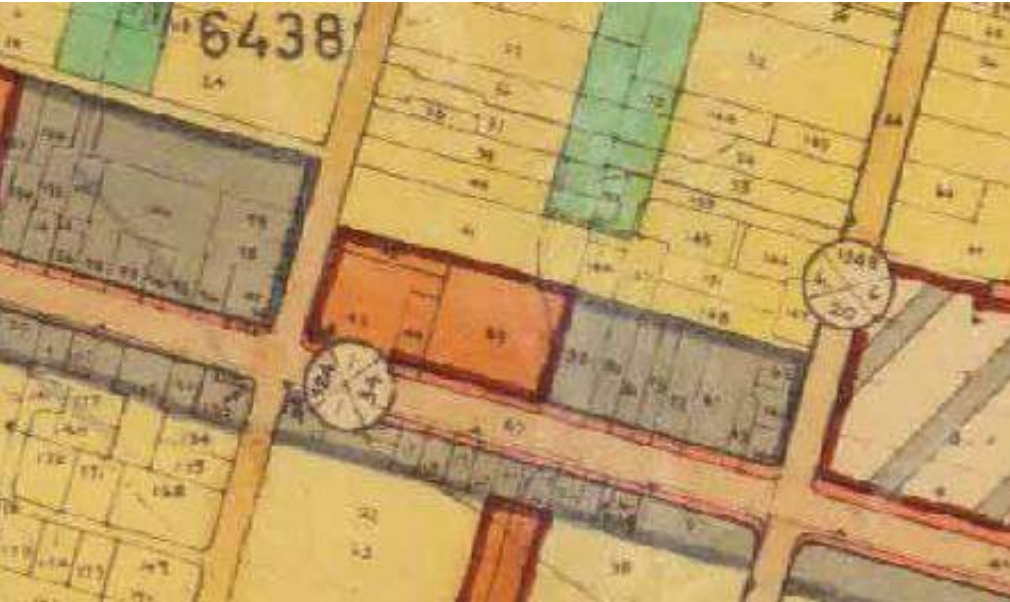
אגפים של עיריית כפר סבא.

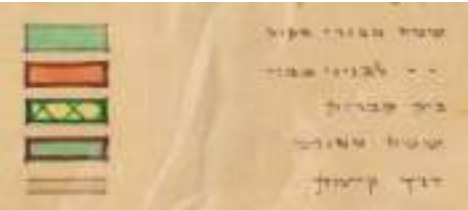
במתחם חלות מספר תכניות לבניין עיר, כאשר הראשונה מביניהן היא תכנית כפר סבא 1/1 משנת 1970

כס 1/1, 1970

בתכנית זו מוגדר המתחם כמגרש המיועד למבני ציבור, אין התייחסות פרטנית למבנים.

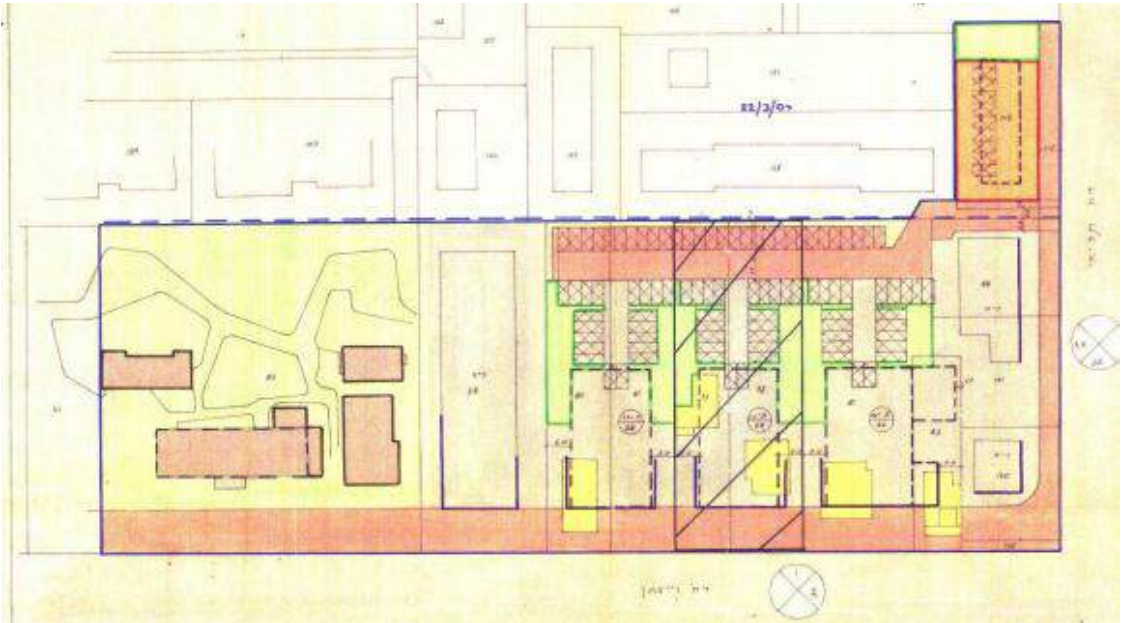
כס 1/1 משנת 1970, mmi.gov.il

מקרא

כס 35/3, 1978

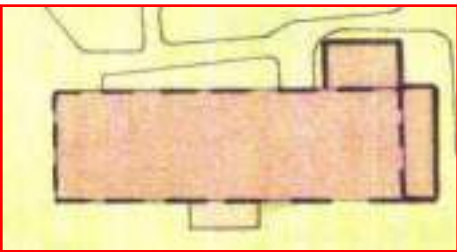
בתכנית זו מוגדר מבנה הח'אן כ"מבנה בעל חשיבות לאומית". לפי תקנון התכנית "לא יינתן אישור להריסת והשחתת המבנה".

כס 35/3 משנת 1978, mmi.gov.il

מקרא

מבנה הח'אן מתוך תשריט התכנית

יש לשים לב שהמבנה אשר מוגדר בתכנית זו כמבנה בעל חשיבות לאומית הוא החלק מהח'אן אשר נבנה לפני שנת 1957 (לפירוט ראה עמ' 50). כמו כן, מבנה בית הבאר הראשונה כלל לא מצוין כראוי לשימור. בנוסף לכך, בתכנית זו חלה הבחנה בין הבניינים אשר מוגדרים כמבני ציבור, לבין שטח המתחם אשר מוגדר כשטח ציבורי פתוח.

עמוד 5	תאריך יוני 2013		שם הפרק 2. רקע סטטוטורי	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ אחד העם 9 ת"א טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079	בית הח'אן		בית הבאר	
-----------	--------------------	--	----------------------------	--	--------------	---	-------------	---

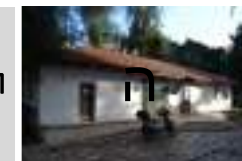
מתכנית כס 35/3 א, משנת 2004, מבני הח'אן ובית הבאר הראשונה, מיועדים למבני ציבור, כאשר המתחם עצמו מיועד לשטח ציבורי פתוח. יש לשים לב כי מבנה בית הבאר מופיע בתצורה לא מעודכנת לאותה השנה (לא מופיעות ההרחבות משנת 1991, ראה עמ' 107).

	אזור מגורים ב
	אזור מסחר ומגורים
	אזור מגורים ג
	שטח ציבורי פתוח
	שטח לבנין ציבורי
	אחר לאומי היסטורי

כס35/3 א משנת 2004, mmi.gov.il

מקרא

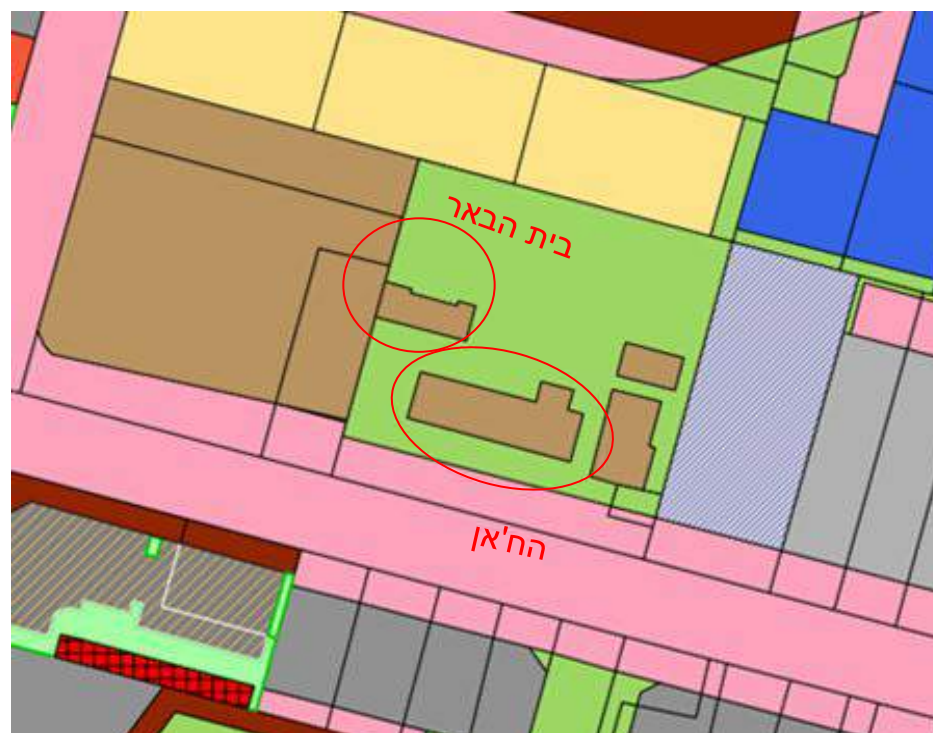
שני המבנים, מבנה הח'אן ומבנה בית הבאר הראשונה, אושרו על ידי הועדה המקומית, ב-13.12.2012, כבניינים לשימור בהגבלות מחמירות.

כמו כן הוכרזו על ידי מליאת הועדה המקומית בתאריך ה 15.01.2012, לפי סעיף 77/78 של חוק התכנון והבנייה.

יוכרזו כחלק מרשימת השימור העירונית במסגרת פרסום הודעה לוועדה המחוזית על הכנת תכנית לשימור, לפי סעיף 77/78 לחוק התכנון והבנייה.

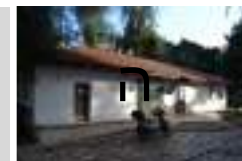
חניון - יעודי קרקע	
מבנים ומוסדות ציבור מבאת - יעודי קרקע	
מגורים א2 מבאת - יעודי קרקע	
מוסד ציבורי - יעודי קרקע	
מגורים ג עם חזית מסחרית - יעודי קרקע	
ספורט מסחרי - יעודי קרקע	
אזור מגורים א - יעודי קרקע	
אזור מגורים א - יעודי קרקע	
דרך חדשה או הרחבת דרך - יעודי קרקע	
מגורים ג מבאת - יעודי קרקע	
שטח ציבורי פתוח מבאת - יעודי קרקע	
מגורים מבאת - יעודי קרקע	

מקרא

מתוך GIS, עיריית כפר-סבא, אפריל 2013
www.ks-water.co.il/gis

שני הבניינים (הח'אן ובית הבאר) מוגדרים כבנייני ציבור, כששאר השטח מוגדר כשטח ציבורי פתוח. מפת ייעודי הקרקע ממערכת ה-GIS עיריית כפר סבא. (ניתן לראות שגם כאן בית הבאר אינו מופיע בתוצרתו העדכנית).

3. תקופה וסגנון הבנייה

מבנה הח'אן בכפר סבא נבנה בראשיתו כמבנה אורכי בעל גג רעפים וקירות אבן. מובאים להלן מספר דוגמאות למבנים אשר נבנו באותה תקופה. הדוגמאות הללו מלמדות כיצד הצרכים הדומים, חומרי הבנייה הזמינים וטכנולוגיית הבנייה אשר היתה מקובלת בראשית המאה ה-20 הובילה למבנים בעלי אופי ארכיטקטוני דומה למדי.

תמונה 1: תחילת המאה העשרים, מבנה מחסנים טמפלרי, מתחם בית החרושת וילנד הסמוך לתחנת הרכבת במנשייה - יפו. קירות המבנה עשויים אבן כורכר גלויה וגג רעפים דו שיפועי מתוצרת "מרסיי". אבן הכורכר היתה חומר הבנייה הזמין ביותר באזור יפו. בדומה למבנה הח'אן בשלבו הראשון, המבנה לא טויח.

תמונה 2: מבנה מחסן הסחורות בתחנת הרכבת עפולה, 1905. מבנה העשוי אבן גיר וגג דו שיפועי מרעפי מרסיי.

תמונה 3,4: מבנה מחסן הסחורות בתחנת הרכבת התורכית ביפו, ניתן לראות את קונסטרוקציית גג הרעפים החשופה במהלך השיקום.

תמונה 5,6: חצר תל חי וחצר דגניה. ניתן לראות את הדמיון הרב בבנייה ביניהם ולבין מבנה הח'אן. צורת המבנים האורכיים תרמה לעיצוב תבנית החצר כאשר המבנים

מבנה הח'אן בכפר סבא בשלב הראשון, שנות העשרה של המאה ה-20. ארכיון קפלן. ניתן לראות את הדמיון בצורת הגג ובצורתו הכללית למבני החצרות והמחסנים בני אותה תקופה.

1. מבנה מחסן טמפלרי, מתחם בית החרושת וילנד, יפו.

3. מבנה מחסן הסחורות בתחנת הרכבת התורכית ביפו. נבנה ב-1892.

5. חצר תל חי, נבנתה ב 1907 .

2. מבנה מחסן סחורות, תחנת הרכבת התורכית, עפולה. נבנה ב-1905.

4. קונסטרוקציית גג הרעפים, מחסן הסחורות, תחנת הרכבת התורכית, יפו.

6. חצר דגניה נבנה בסוף המאה ה-19. בתצלום מחסן התבואה.

עמוד 8	תאריך יוני 2013		שם הפרק 3. רקע תרבותי והיסטורי 3.1 תקופת הבניה וסגנון הבניה	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ אחד העם 9 ת"א טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079	בית הח'אן	בית הבאר	ה
--------	-----------------	--	---	---	-----------	----------	---

3. תקופה וסגנון הבנייה

שני גורמים טכנולוגיים עיצבו את צורתו האדריכלית של מבנה הח'אן והם בניית הקירות הנושאים מאבן ובנית הקירוי כגג רעפים דו שיפועי. בעוד שהבנייה באבן היא טכנולוגיה עתיקה, גגות הרעפים רווחו מחדש בארץ ישראל החל מהמחצית השנייה של המאה ה-19 עת הגיעו לארץ ישראל רעפי החרס השטוחים מתוצרת "מרסיי", צרפת. גגות הרעפים נפוצו ביותר בבנייה עד סוף שנות העשרים, עם חדירתה של האדריכלות המודרנית וגגות בטון הפכו לגורם הדומיננטי.

בנייה באבן:

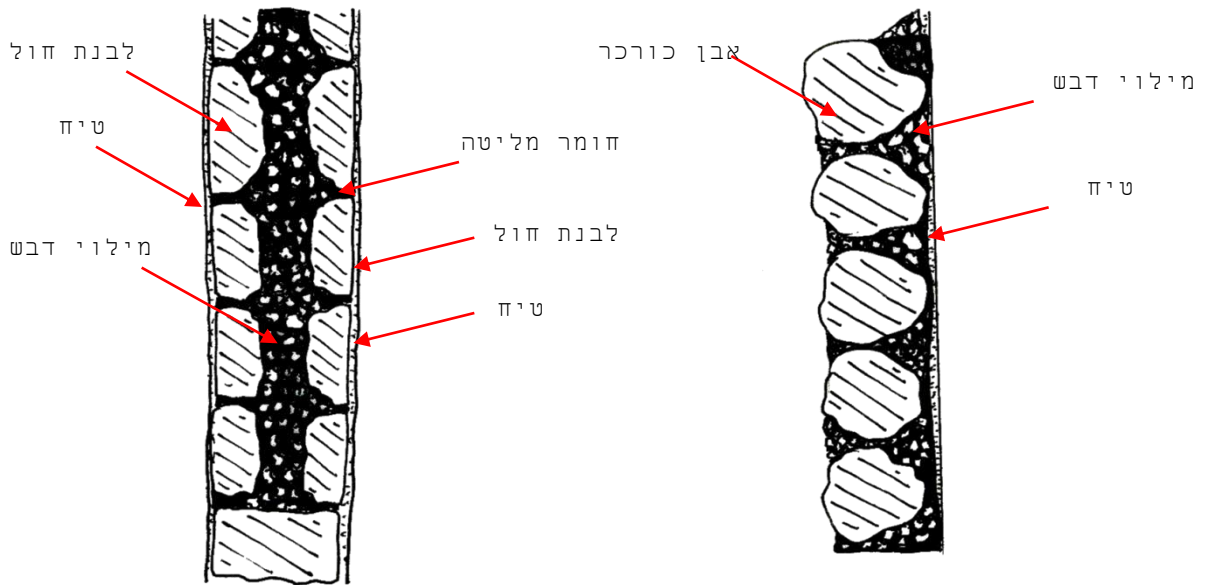
קירות מבנה הח'אן נבנו באבן גיר וכורכר בהתאם לטכנולוגיה המסורתית בארץ ישראל, וכמו כן נמצא שילוב של לבני אדמה מיובשת, כנראה משלבו הראשון של המבנה. בטכנולוגיה זו הקירות נבנו כקירות נושאים, כלומר, לקיר יש תפקיד כפול כמחיצה וכאלמנט הנושא את עצמו ואת הגג. קריעת הפתחים בקירות הללו חייבו בניית קשת מעל הפתח או אלמנט נושא אחר כגון קורת עץ מסיבית. מכיוון שבניית הקשתות הייתה מורכבת יותר, הפתחים היו לרוב צרים וארוכים, כפי שמתבטא בבניית מבנה הח'אן בכפר סבא.

אופן בניית הקירות השתנה בהתאם לרמת הגימור החיצונית אשר התאפשרה. ברוב המקרים נבנו הקירות הנושאים כחד-פנים: צידם החיצוני סותת ברמות שונות, נבנה בנדבכים ישרים וקבועים ונועד להישאר גלוי. צידם הפנימי של הקירות נבנה באופן פראי – חסר סדר ולא מסותת ונועד להיות מטויח עם טיח על בסיס אדמה וסיד. מובן כי סיתות האבנים דרש מיומנות ומציאת אבנים בגדלים מתאימים דבר אשר היה יקר יותר ועל כן נבנה רק בחזיתות החיצוניות. הקיר נבנה כקיר "דבש" מלוכד בחומר מליטה העשוי תערובת אדמה וסיד. במבנה הח'אן, אופן בניית הקירות מעיד על אופיו הצנוע בכך שהקירות נבנו כולם בבנייה פראית, האבנים לא עובדו בסיתות מיוחד ובשלב הראשון המבנה אף לא טויח כלל.

הבנייה באבן שלטה בארץ ישראל עד סוף שנות העשרה כאשר החלו לייצר לבני בנייה מחול ים וצדפים (זיף-זיף) ולבני סיליקט והחל השימוש הנרחב בבטון ובלוקי בטון.

מבתי המושבה הראשונים, ניתן לראות את קירות הבית אשר נבנו בשיטת ה"דבש", שנות ה-10 של המאה ה-20.

חתך עקרוני של קירות מבנה הח'אן ובית הבאר משנת 1928

חתך עקרוני של קירות מבנה הח'אן משנת 1908

עמוד 9	תאריך יוני 2013		שם הפרק 3. רקע תרבותי והיסטורי 3.1 תקופת הבניה וסגנון הבניה	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ אחד העם 9 ת"א טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079	בית הח'אן		בית הבאר	
--------	-----------------	--	---	---	-----------	--	----------	--

גגות הרעפים:

גג הרעפים הופיע בארץ ישראל מחדש בשימוש נרחב החל מהמחצית השנייה של המאה ה-19, כאשר אניות הקיטור הגדולות הובילו לארץ רעפים מסוג "מרסיי" מצרפת. הרעפים הועמסו על האניות בכדי להחליף את משקל הסחורות אשר יוצאו מהמזרח לאירופה. יבוא הרעפים תרם תרומה משמעותית לעיצוב דמותה של הבנייה בארץ ישראל בתקופה זו. עד הופעת הרעפים הללו, אשר היו בעלי הצורה השטוחה כמקובל כיום, נעשה שימוש ברעפי חרס בצורת חצי גליל. הנחת הרעפים הייתה מסורבלת והיא לא השתלבה בבנייה העממית. בארץ ניתן למצוא גגות רעפים מעין אלו בעיקר במבנים מונומנטליים של הקהילות הנוצריות והזרות.

עד הופעת רעפי ה"מרסיי" בארץ ישראל, נבנו הגגות מקמרונות או קשתות ועליהם שכבת עפר על גבי ענפים וזרדים. בשני המקרים הגג נאטם ונכבש מדי שנה בשנה בדבש אדמה. בניית הקמרונות, על סוגיהם השונים, היא שיטה מורכבת בה הקירות נשאו תקרה העשויה מערכת של קשתות. תקרה זו יכלה לשאת משקל רב, אולם, בשתי השיטות לא היה פתרון מוחלט לבעיית איטום חדירת מי הגשמים.

גגות הרעפים נתנו מענה לשתי הבעיות האדריכליות: הראשונה, בעיית חדירת מי הגשמים. והשנייה היא מתן פתרון קל יחסית לבניית מפתחים גדולים יותר מהמקובל באותם זמנים. בעוד שהקמרונות דרשו קירות מסיביים, גגות הרעפים דרשו קירות דקים יותר, אפשרו רוחב מבנה גדול יותר וחופש מוחלט מבחינת מימד האורך וארגון החלל הפנימי.

מבנה הממוקם מזרחית לאזור כפר סבא הערבית. המבנה דומה בבנייתו לח'אן אלא שצידו החיצוני לא מטויח. ניתן לראות בבירור את מבנה הקיר בבניית ד-פנים כשתי שורות אבנים ובניהם "דבש".

"בית האבן", המבנה היחיד שנותר מכפר סבא הערבית. למבנה קירות אבן כאשר צידם החיצוני גלוי. בדוגמא זו ניתן לראות מבנה בעל רמת סיתות גבוהה יותר המעיד על חשיבות המבנה, אשר שימש כבית ספר.

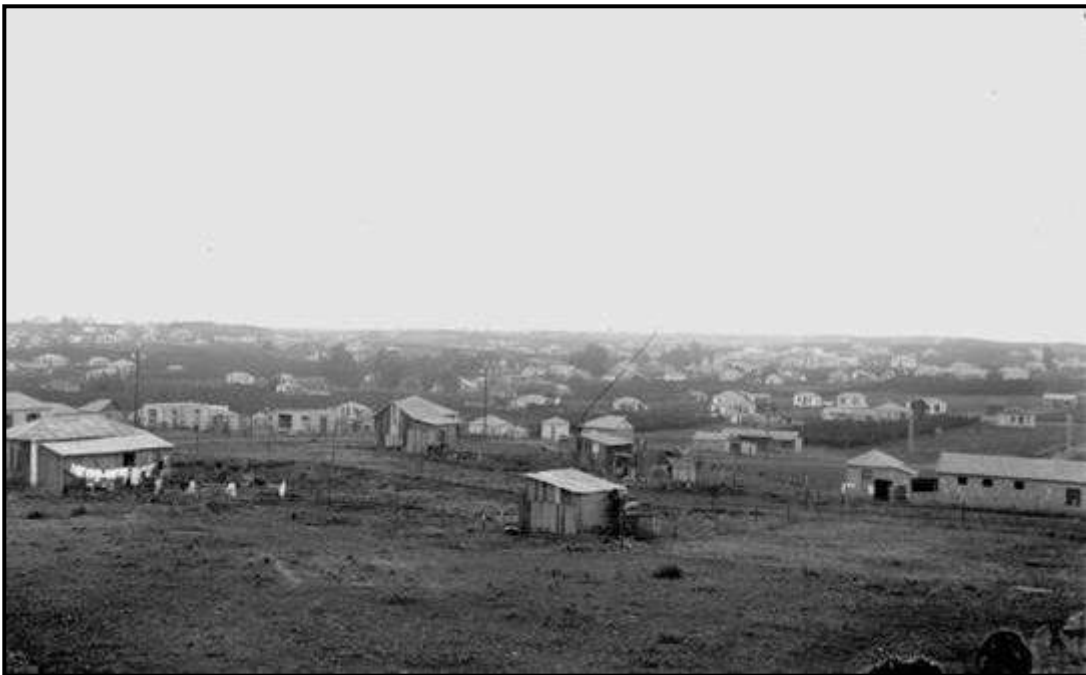

עמוד 10	תאריך יוני 2013		שם הפרק 3. רקע תרבותי והיסטורי 3.1 תקופת הבניה וסגנון הבניה	אמנון בר אור אדריכלים בע"מ אחד העם 9 ת"א טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079	בית הח'אן		בית הבאר	
---------	-----------------	--	---	---	-----------	---	----------	---

3.2 התפתחות העיר כפר סבא

רחוב הרצל, מבט מדרום, הח'אן בימין התמונה. שנות העשרה . מקור: ארכיון קפלן

מראה כללי של המושבה, שנות השלושים. מקור: ארכיון קפלן

המושבה כפר סבא היא המושבה הראשונה בשרון המרכזי, וידעה קשיים רבים עד התבססותה ושגשוגה בשנות העשרים. תחילת דרכה של המושבה היא בשנת 1892 כאשר נרכשו האדמות על ידי נח קרלינסקי מאפנדי תושב כפר סבא הערבית. בשנת תרס"ג (1903) החל עיבוד הקרקעות על ידי צעירים ובשנת 6 - 1905 נחפרה הבאר הראשונה, הוקם מבנה הח'אן - מבנה הקבע הראשון בכפר סבא ובמקום החלו בנטיעת שקדים. בראשית דרכה של המושבה עבדו האיכרים במשך השבוע במושבה ולנו ואכלו במבנה הח'אן, בסוף השבוע שבו חזרה לביתם בפתח תקווה למעט מספר שומרים אשר נשארו במקום. בשנת 1912 נבנו 12 הבתים הראשונים ברחוב הרצל (שמו המקורי) לצד מבנה הח'אן.

מלחמת העולם הראשונה אשר פרצה בשנת 1914 היתה מכה קשה עבור המושבה. עם פרוץ המלחמה התושבים הוכרחו להתעת'מן, ובשנת 1915 הגיעו אל המושבה הקטנה כאלף וחמש מאות מגורשים מיפו ותל אביב. המגורשים מצאו מקלט בחורשת האיקליפטוסים בחלקה הדרומי של כפר סבא, וסבלו ממחסור וממחלת הטיפוס אשר גרמה לפטירתם של כ-220 מהפליטים. נוספה על כל אלה גם מכת הארבה אשר השמידה את מרבית נטיעות השקדים. בשנת 1917 המלחמה הגיעה אל כפר סבא, והצבא הטורקי התבצר בה לאחר שנסוג מפתח תקווה אשר נכבשה על ידי הבריטים. המקום הופצץ ונפלו חללים במושבה. הטורקים נכנסו והשתמשו בבתי התושבים ורכושם ולאחר מכן גרשו אותם ואת פליטי יפו ות"א לצפון הארץ. הטורקים חזריבו את המקום והשתמשו בחומרי הבניין ובעצי האיקליפטוס והנטיעות להסקת הקטרים. כפר סבא נכבשה על ידי הבריטים ב - 19.09.1918.

בשנת 1919 החלו התושבים לחזור לכפר סבא החרבה .אולם, כבר בשנת 1921 העימות עם המתקוממים הערבים הגיע לכפר סבא והמקום הותקף על ידי ערבים מהישובים השכנים, הבתים עלו באש ונבזזו, כפר סבא ננטשת בשנית. בשנת 1922 חזרו בודדים למקום, אלכסנדר נורדשטיין ומשפחתו בת שש הנפשות וידידו אייזמן, אלה סבלו מהבדידות עד שהיישוב חודש בשנת 1924.

מהשלב הזה המושבה החלה לשגשג ותושבים רבים מגיעים למקום. נטיעות הפרדסים החלו באמצע שנות העשרים והם היו להצלחה כלכלית. בשנת 1930 התגוררו בכפר סבא כ-1500 נפש והמושבה העסיקה מאות פועלים בחקלאות. עדות להתבססותה של המושבה, היא בכך שמוקמים בה מחנות הכשרה לקיבוצים רבים אשר החלו בה את דרכם טרם עלייתם לקרקע. כמו כן, סביב כפר סבא מוקמות חוות מטעים פרטיות כאשר המושבה משמשת להם כמרכז שירותים.

בשנת 1936 פורצות המאורעות אשר גובות בכפר סבא 13 קורבנות. אולם, שלא כמו בעבר, בעת הזו היישוב איתן. עקב המרד הפועלים הערבים לא מגיעים לעבודה בחקלאות והידיים העבריות מחליפות אותם.

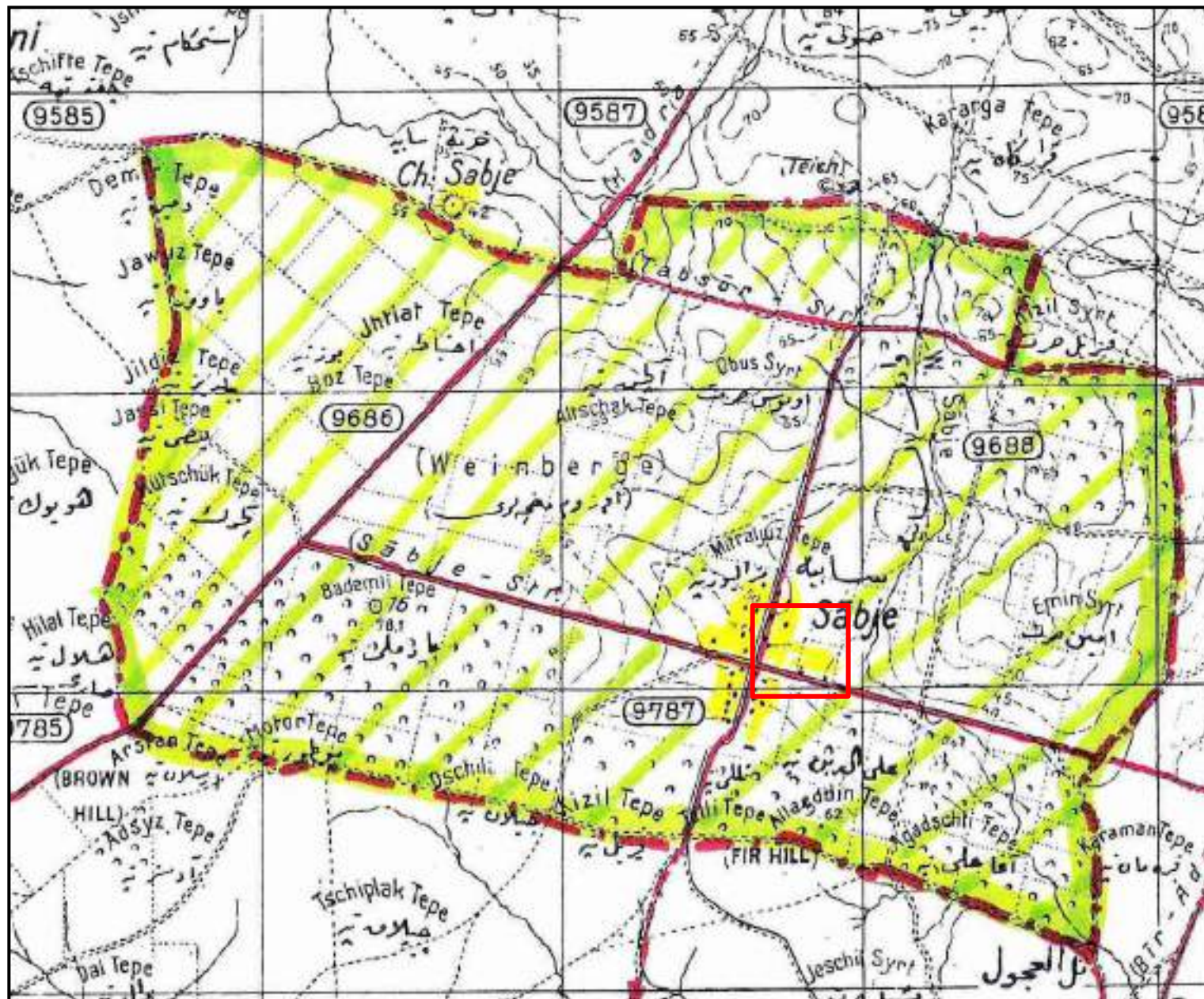
בשנת 1939 נבחרת המועצה המקומית הראשונה אשר מחליפה את ועד המושבה. כמו כן מוקמת מועצת ההסתדרות והמועצה החקלאית. במקום מתגוררים 3300 תושבים.

מלחמת העולם השנייה אשר פרצה בשנת 1939, היוותה מכה כלכלית גדולה לכפר סבא, בעיקר בתחום החקלאות, עקב אי היכולת לייצא את התוצרת. פרדסים רבים ננטשים ורבים מבעליהם ירדו מנכסיהם.

במלחמת העצמאות כפר סבא נמצאת בחזית המלחמה מול שכנותיה כפר סבא הערבית וקלקיליה. כפר סבא הערבית נכבשת ומתפנה מתושביה. בתי הכפר פונו והשטחים עוברים לשטחה המוניציפאלי של כפר סבא. במקום נבנות שכונות אליהן הופנו עולים רבים בשנותיה הראשונות של המדינה. עת קום המדינה לכפר סבא נשמרה זכות הבכורה והיא משמשת כמרכז אזרחי לערים והמושבים בשרון המרכזי.

כפר סבא, 1917, ארכיון המלחמה הבווארי

בית הבאר

הח'אן

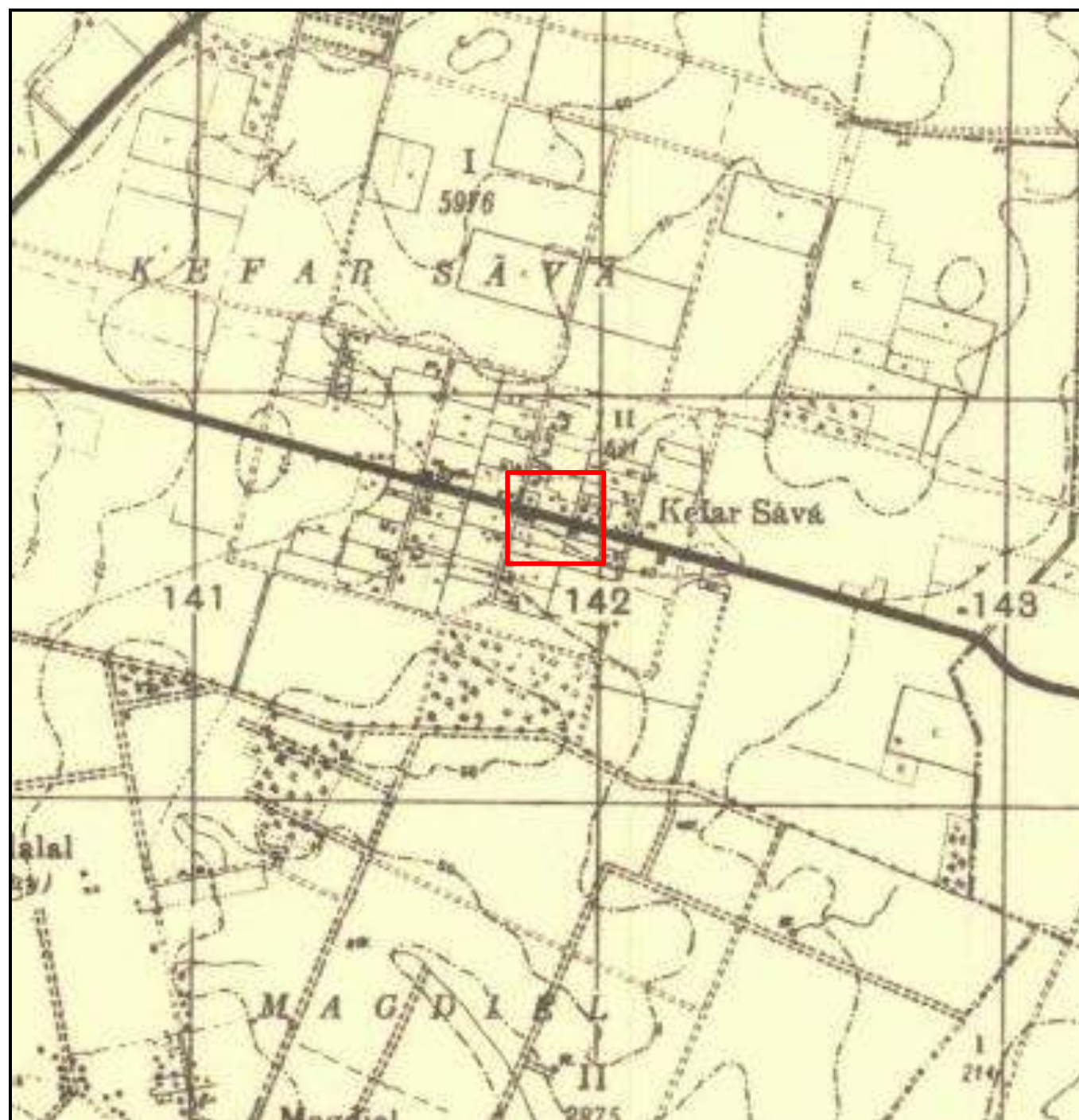
מפת כפר סבא, 1930. מרכז מיפוי ישראל. ממפה זו, ניתן לראות כי בשנה זו היו קיימים שני מבני קבע במתחם הח'אן.

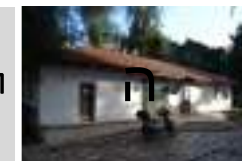

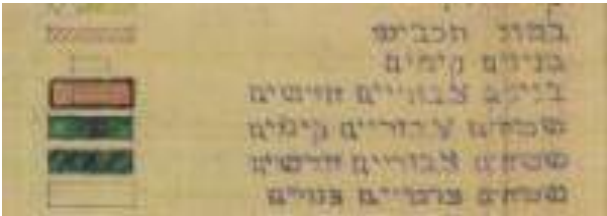
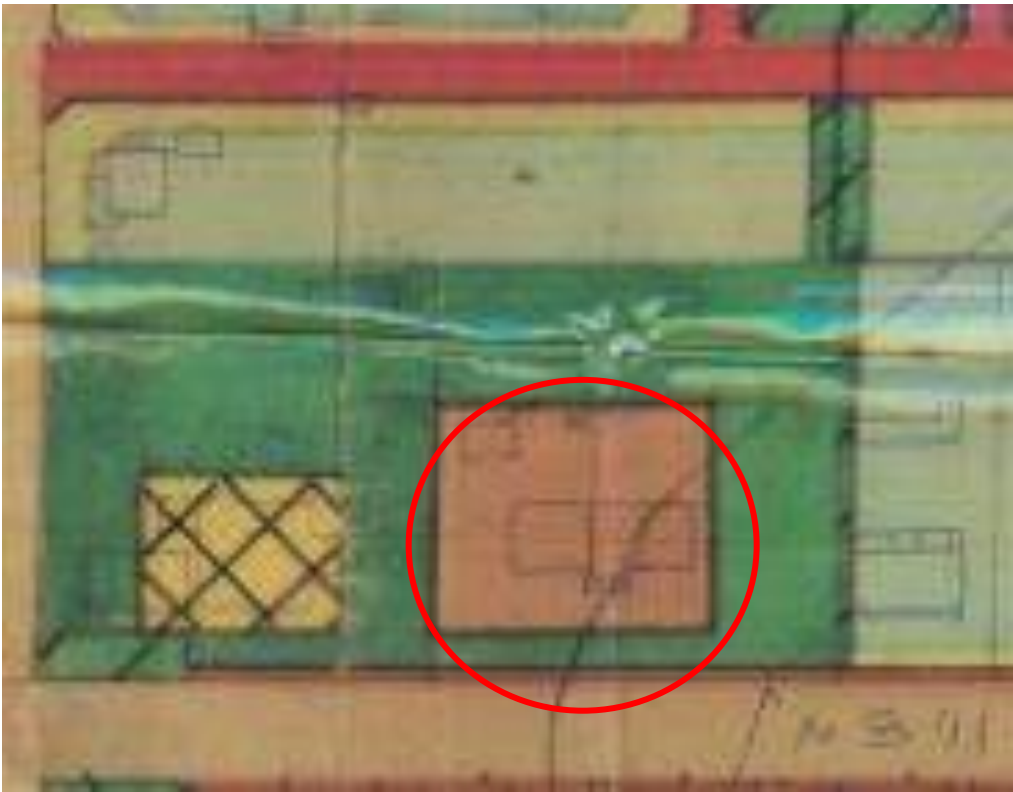
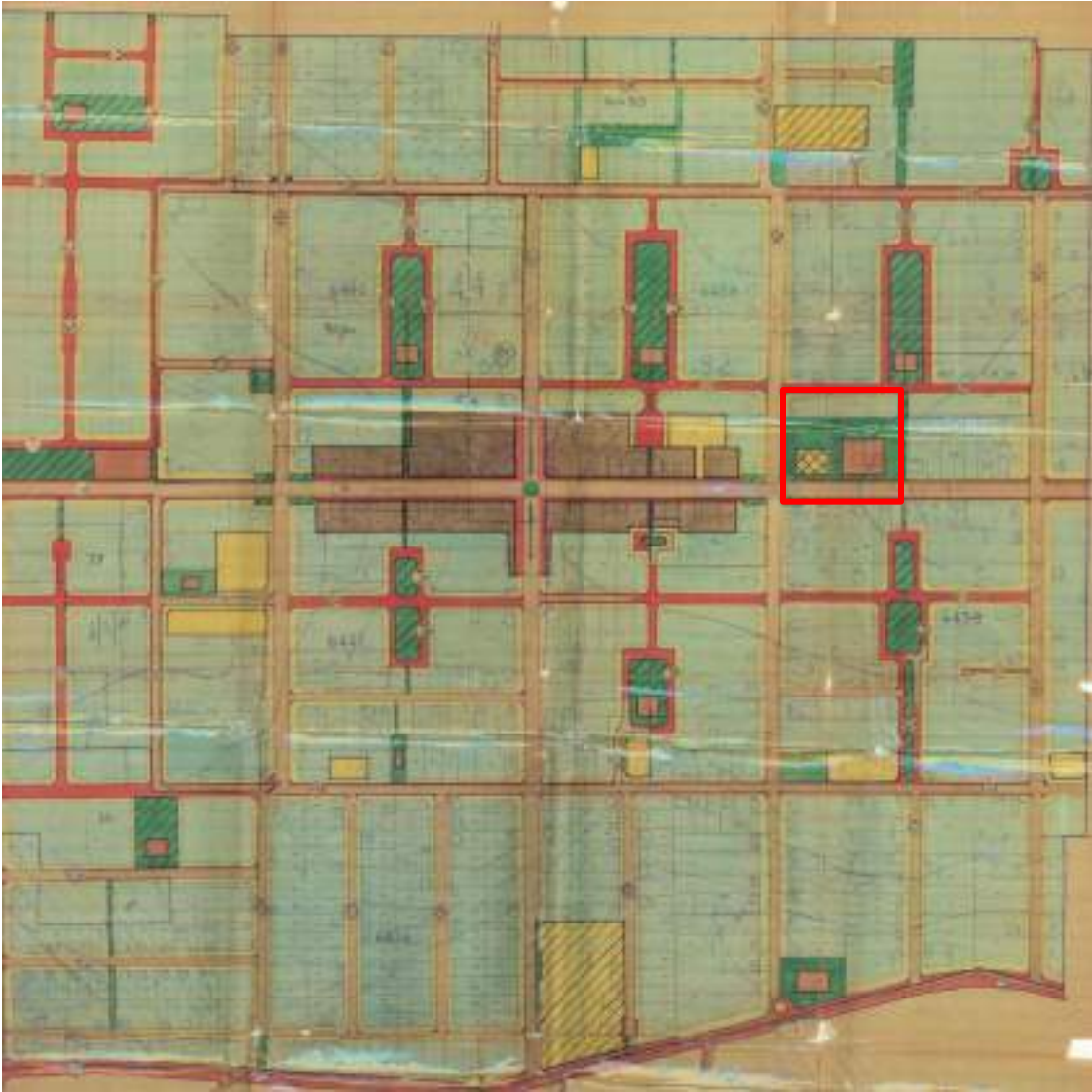
מפת כפר סבא, 1930. המרכז למיפוי ישראל.

מפת כפר סבא, 1945. המרכז למיפוי ישראל.

תכנית כפר סבא, 1947.

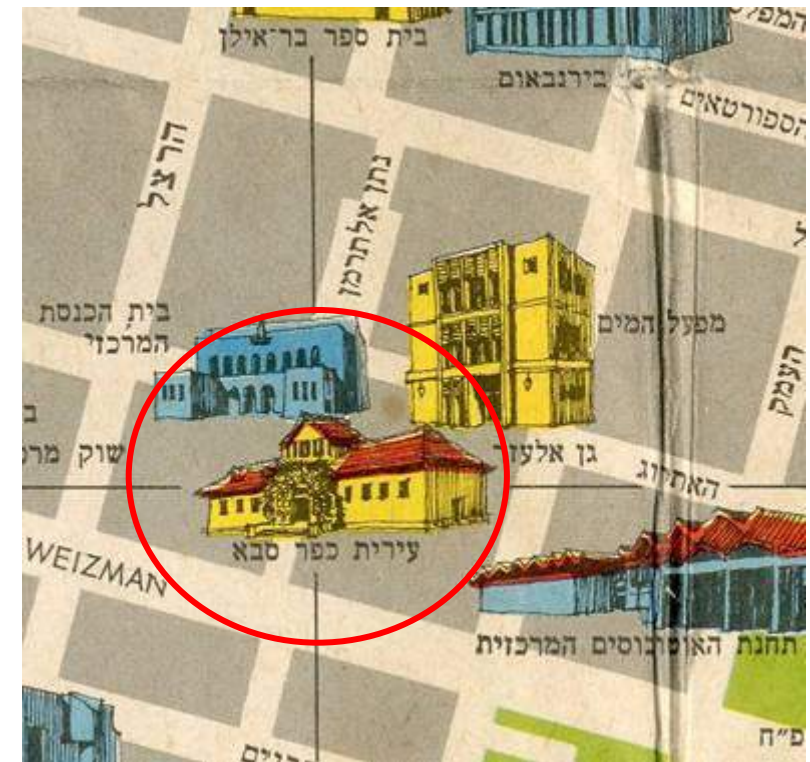
בתכנית זו, ניתן לראות את מבנה הח'אן וכמו כן את בית הבאר הראשונה בתצורתו הראשונה (לפני בניית האגף המזרחי), אנו למדים מתצלומי אוויר ו"מתכנית לב המושבה" משנת 1943, שהאגף המזרחי של בית הבאר היה בנוי כבר לפני שנת 1947, כך ככל הנראה היה כאן שימוש במדידות נעשו לפני שנת 1942.

מפת כפר סבא, 1956, עיריית כפר סבא.
במפה זו מופיע מבנה הח'אן בחזיתו הדרומית
(באופן לא מדויק), מבנה הבאר אינו מופיע.

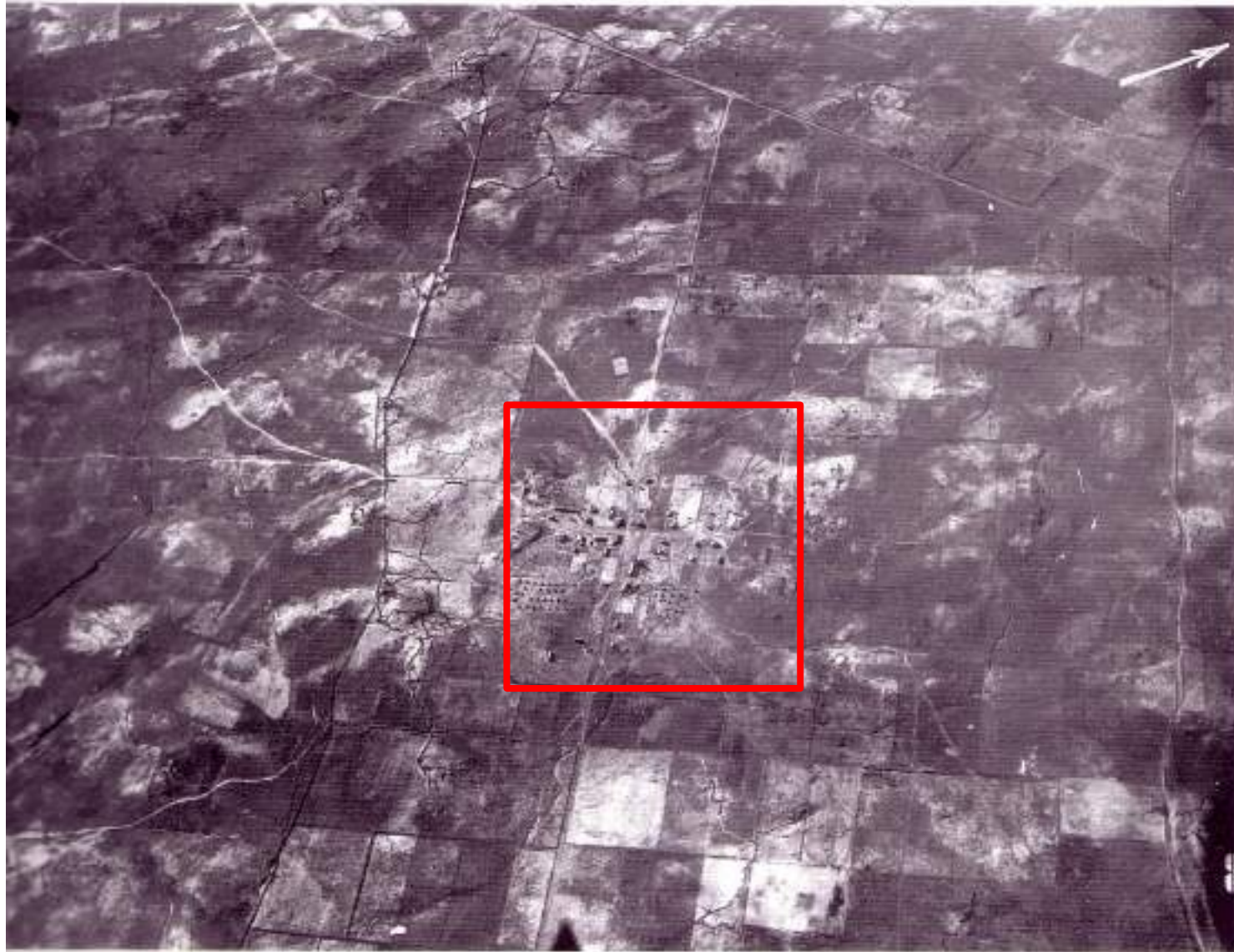

3.3 מפות היסטוריות

מפת כפר סבא, 1978. עיריית כפר סבא,
מבנה הח'אן מופיע ברישום לא מדויק

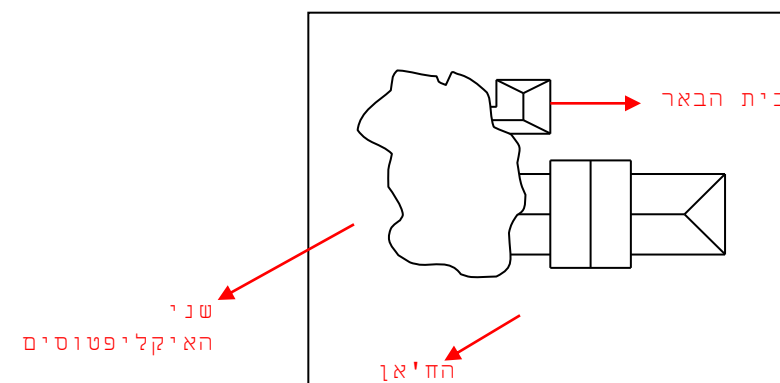
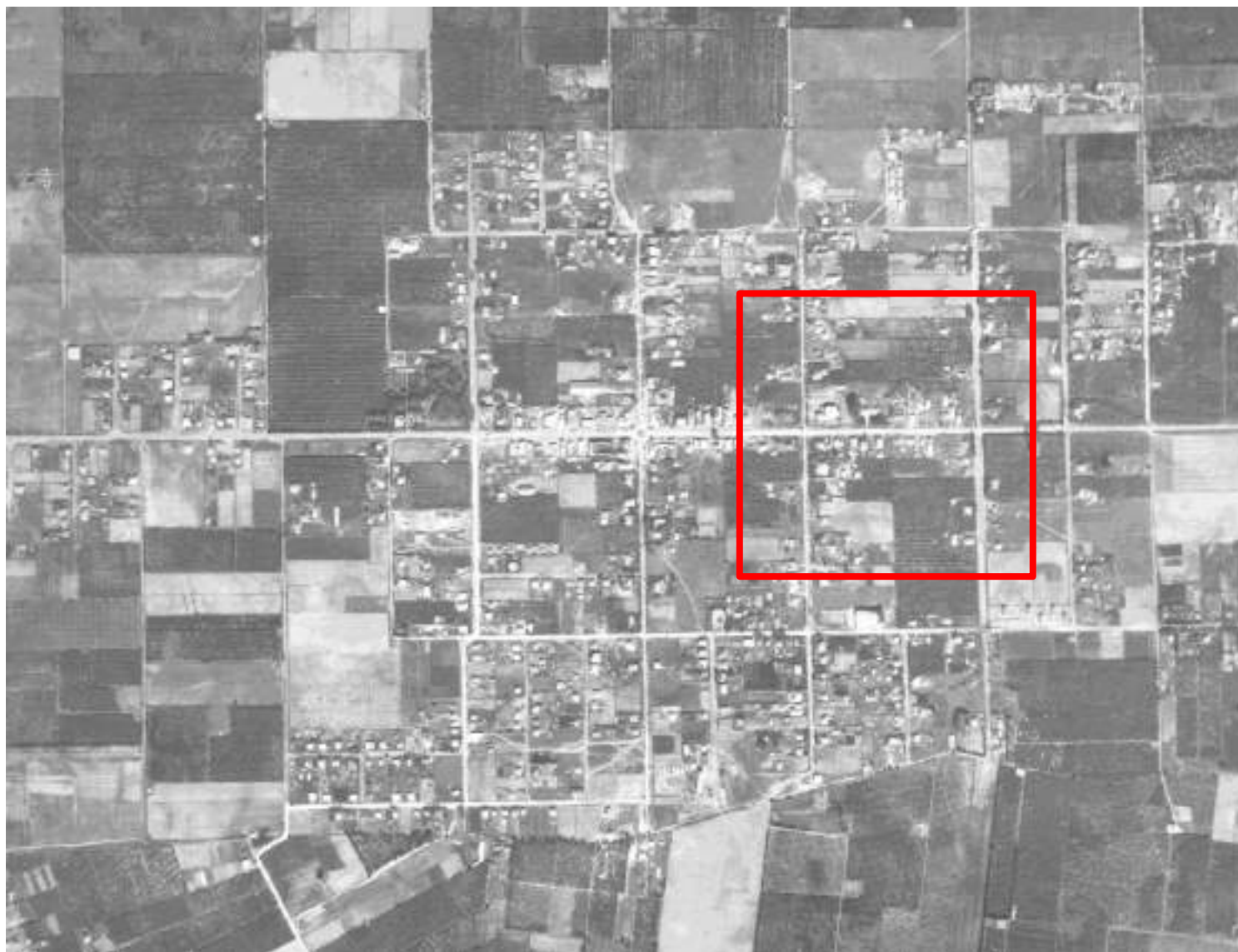

ניתן לראות את בניין הח'אן במצבו הראשוני
כמו כן ניתן לראות כי מבנה הבאר הראשונה
עוד לא היה קיים.

שנה: ינואר 1917
מקור התמונה: ארכיון המלחמה
הבווארי

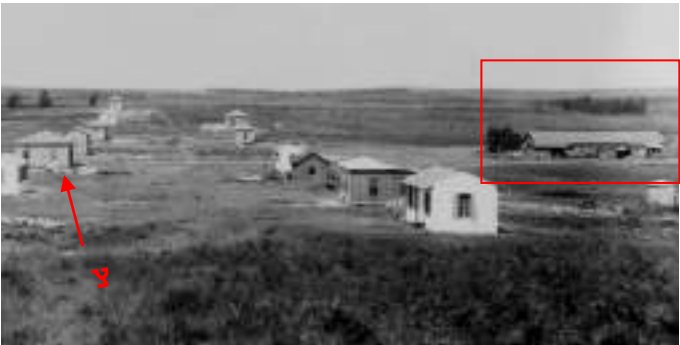

ניתן לראות את בניין הח'אן במצבו לאחר השיפוץ, ואת בית הבאר הראשונה לאחר הרחבה שהתבצעה ככל הנראה ב-1942, כאשר חלקו הראשוני מוסתר על ידי עצי האיקליפטוס

שנה: ינואר 1947
ספריית הפקולטה לגיאוגרפיה
אוניברסיטת תל אביב

4.1 תיעוד השתנות האתר וסביבתו לאורך שנים

1912

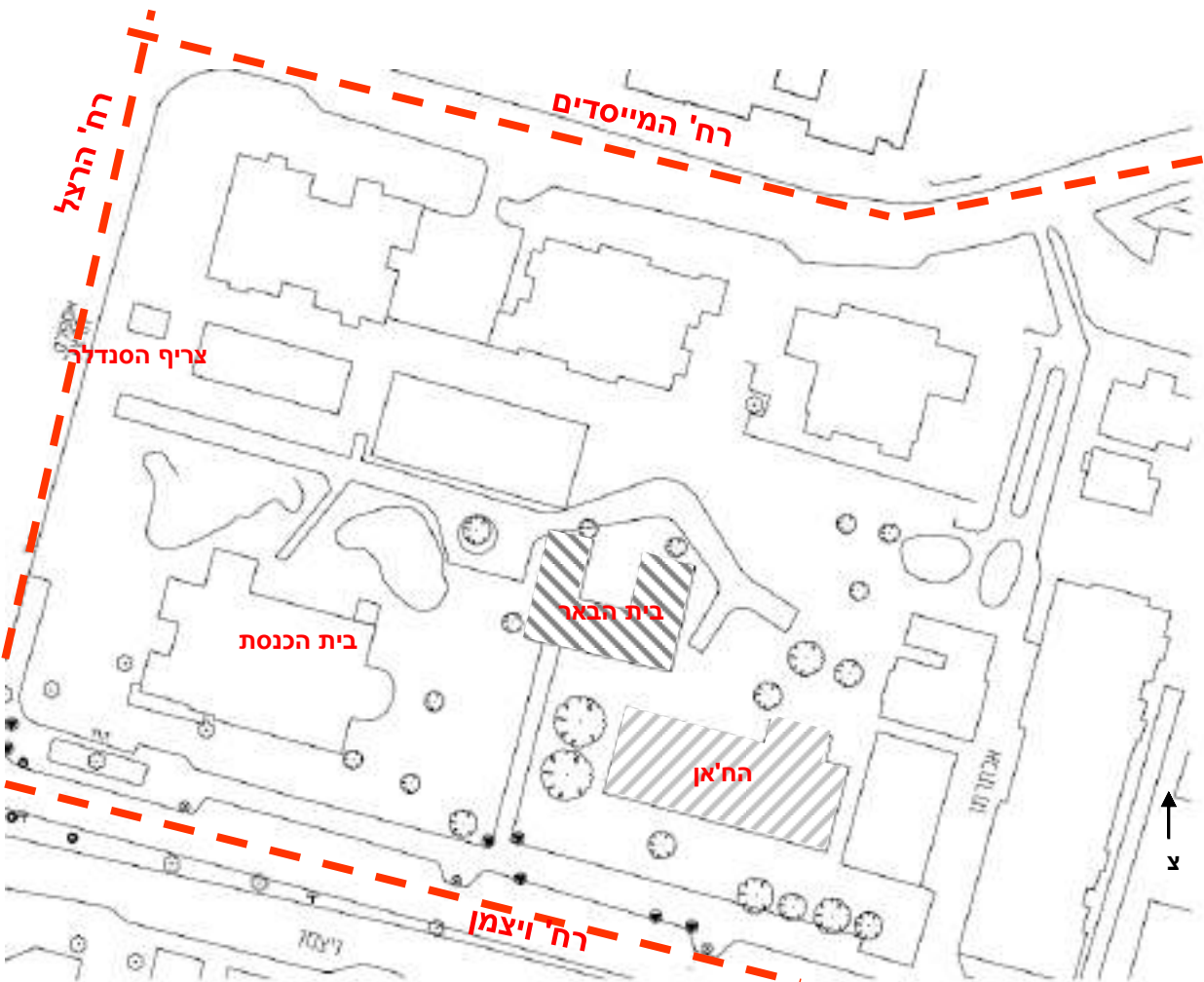
1917

1946

בתמונות לאורך השנים ניתן לראות את התפתחות המתחם ב-90 השנים שחלפו מאז הקמתו. ב-1912, הח'אן היה מבנה מבודד מחוץ לבתי המגורים במושבה בתחילת ימיה. ב-1917 ניתן לראות כי עם התפתחות המושבה הח'אן הופך להיות חלק ממנה, ולא רק לצידה. ב-1946, ניתן כבר לראות שהח'אן וסביבתו ממוקמים במרכז המושבה. מהתצלום משנת 2012, ניתן לראות כיצד מתחם לב המושבה מתפקד כיום בתור שטח ירוק ציבורי פתוח במרכז העיר כפר סבא.

תכנית מתחם לב המושבה, עיריית כפר סבא, מנהל ההנדסה.

מתוך GIS, עיריית כפר-סבא,
אפריל 2013
www.ks-water.co.il/gis

3
בית הכנסת במערב המתחם

2
מבנה הח'אן מכיוון דרום

1
הפינה הדרום מזרחית של
מבנה הח'אן

6
מבנה הח'אן מכיוון דרום מערב

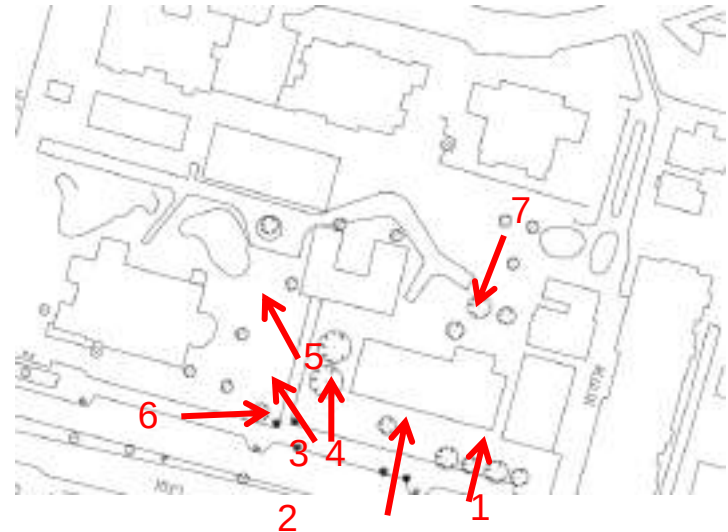
5
שביל בין בית הכנסת לח'אן

4
בית הבאר מכיוון דרום

7
מבנה הח'אן מכיוון צפון

עמוד
23

תאריך
יוני 2013

שם הפרק
5. מצב קיים

אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ
אחד העם 9 ת"א
טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

בית
הח'אן

בית
הבאר

3

בית הבאר מכיוון דרום מזרח

2

בית הבאר מכיוון דרום

1

בית הבאר מכיוון מזרח

5

הח'אן מכיוון צפון

4

הח'אן ובית הבאר מכיוון צפון מזרח

7

בית הבאר מכיוון צפון מזרח

6

הח'אן מכיוון מערב

עמוד
24

תאריך
יוני 2013

שם הפרק
5. מצב קיים

אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ
אחד העם 9 ת"א
טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

בית
הח'אן

בית
הבאר

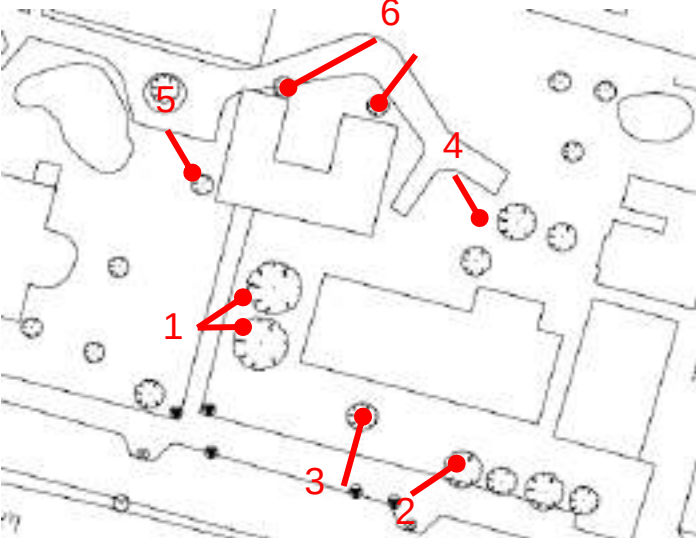
3 פלפלון דמוי אלה

2 קוזוארינה

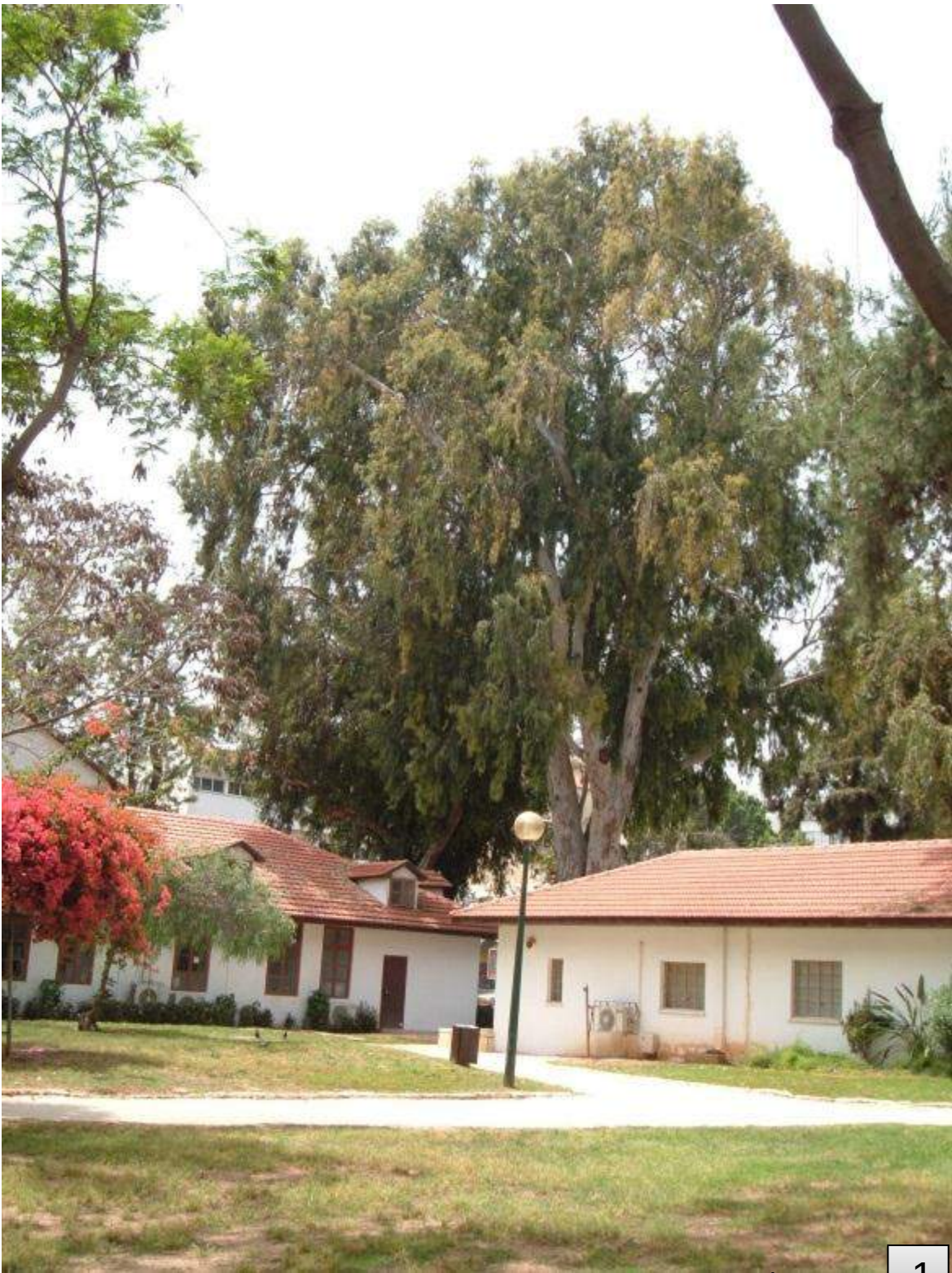
4 קלסטימון

6 זוג אורנים

5 ג'קרנדה

1 זוג האיקליפטוסים

תיעוד פרטני:

בית הח'אן,
רח' ויצמן 135
כפר סבא

עמוד
26

תאריך
יוני 2013

שם הפרק
תיעוד פרטני:
מבנה הח'אן

אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ
אחד העם 9 ת"א
טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

בית הח'אן

מבנה הח'אן – רקע כללי

מבנה הח'אן הוא מבנה הקבע הראשון אשר נבנה בתחום המושבה כפר סבא. הוא נבנה בשנת 1908, בידיהם של חקלאי המושבה, אשר הגיעו מפתח תקווה ונהגו ללון בח'אן במהלך ימות השבוע. כאשר נבנו בתיה הראשונים של כפר סבא, הם נבנו סמוך לח'אן. המבנה נהרס כמעט כליל במהלך שנות מלחמת העולם הראשונה ומאורעות שנת 1921, אשר הותירו את כפר סבא חרבה. עם שיקום המושבה שופץ והורחב מבנה הח'אן בשנת 1928. מאז שימש כבית הדואר, בית ספר, וחדר הישיבות של ועד המושבה.

לאורך כל שנות קיומו, מ-1908 ועד היום חלו שינויים חיצוניים ופנימיים אשר שינו את תפקודו של הבניין, אך לאורך כל אותן שנים, שימש הח'אן תמיד כמבנה ציבור, והיה ליבה של כפר סבא, ומרכז חיה.

סיפורו של הח'אן, הוא סיפורה של המושבה כפר סבא, אשר החלה כישוב חקלאי ארעי והפכה מאז לעיר שוקקת.

הח'אן, שנות ה-30. מקור: "כפר סבא תרס"ג תשי"ג"

עמוד
27

תאריך
יוני 2013

שם הפרק
רקע כללי

אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ

אחד העם 9 ת"א
טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

בית הח'אן

מבנה הח'אן במצבו המקורי, תחילת המאה ה-20 (1908-1914)

3.5 צילומים היסטוריים של המבנה

תיארוך משוער: 1912-1917. מקור: ארכיון קפלן
 בתצלום נראה מבנה הח'אן עם צריפים נוספים שהוצמדו אליו. התמונה מצולמת מדרום לצפון ונראים הבתים הראשונים אשר נבנו ברחוב הרצל בשנת 1912.

תיארוך משוער: סביבות שנת 1921. מקור: ארכיון כפר סבא
 בתצלום ניתן לראות את בתי המושבה החרבים ברז' הרצל, כמו כן ניתן לראות את הריסות הח'אן בפינה הימנית העליונה, ואת שני האיקליפטוסים אשר גדלו. חלקים משרידי הח'אן ישמשו לבניית הבניין מחדש ב-1926

1911- חתונה ראשונה בכפר סבא משפחת סוסנובסקי. מקור: כפר סבא תרס"ג - תשי"ג
ניתן להעריך כי המבנה ברקע הוא מבנה הח'אן. מבנה האבן היחיד אשר שימש גם כמקום ציבורי.

ילדי בית הספר מצולמים ממול החזית המערבית.
באדיבות נחום אברוצקי. סוף שנות ה-20.

מבנה הח'אן בעת בנייתו מחדש בשנות העשרים. מקור: "אז ועכשיו מאה שנים לכפר סבא".
מתמונה זו ניתן להבין אילו חלקים אינם מכילים שרידים מהבניין משנת 1908.

שנות השלושים. מקור: "כפר סבא תרס"ג תשי"ג"
בתמונה נראים ילדים בפתח בית הספר אשר באגפו המערבי של המבנה. בכניסה הראשית של המבנה היה בית הועד
ובחלקו המזרחי בית הדואר.

שנות ה-40 - ארכיון כפר
סבא - בתמונה זו ניתן
לראות את התפתחות
הצמחיה באתר

1933 - מקור:
ארכיון קפלן

הגדלה - שלט משרד
הדואר נראה
בבירור, כמו גם
הקוקייה וחלונות
המבנה

3. רקע תרבותי והיסטורי

3.5 צילומים היסטוריים של המבנה

שנות ה-50. מקור: "כפר סבא תרס"ג תשי"ג"

בתמונה זו ניתן להבחין בתוספת הצמחייה שמסביב לאזור הכניסה.

1960 בית העירייה. מקור: אתר: mof.gov.il/gpo

בתמונה זו ניתן לראות שבשנות ה-60, הופסק השימוש בשתי הדלתות הצדדיות באזור הכניסה הראשית, אשר נסגרו על ידי שבכה דקורטיבית.

תחילת שנות ה-50. מקור: ארכיון כפר סבא

בתמונה זו ניתן את חלקו האחורי של הח'אן, כמו כן בחלקה השמאלי של התמונה ניתן לראות את הצריפונים ששימשו כמטבח ומקווה.

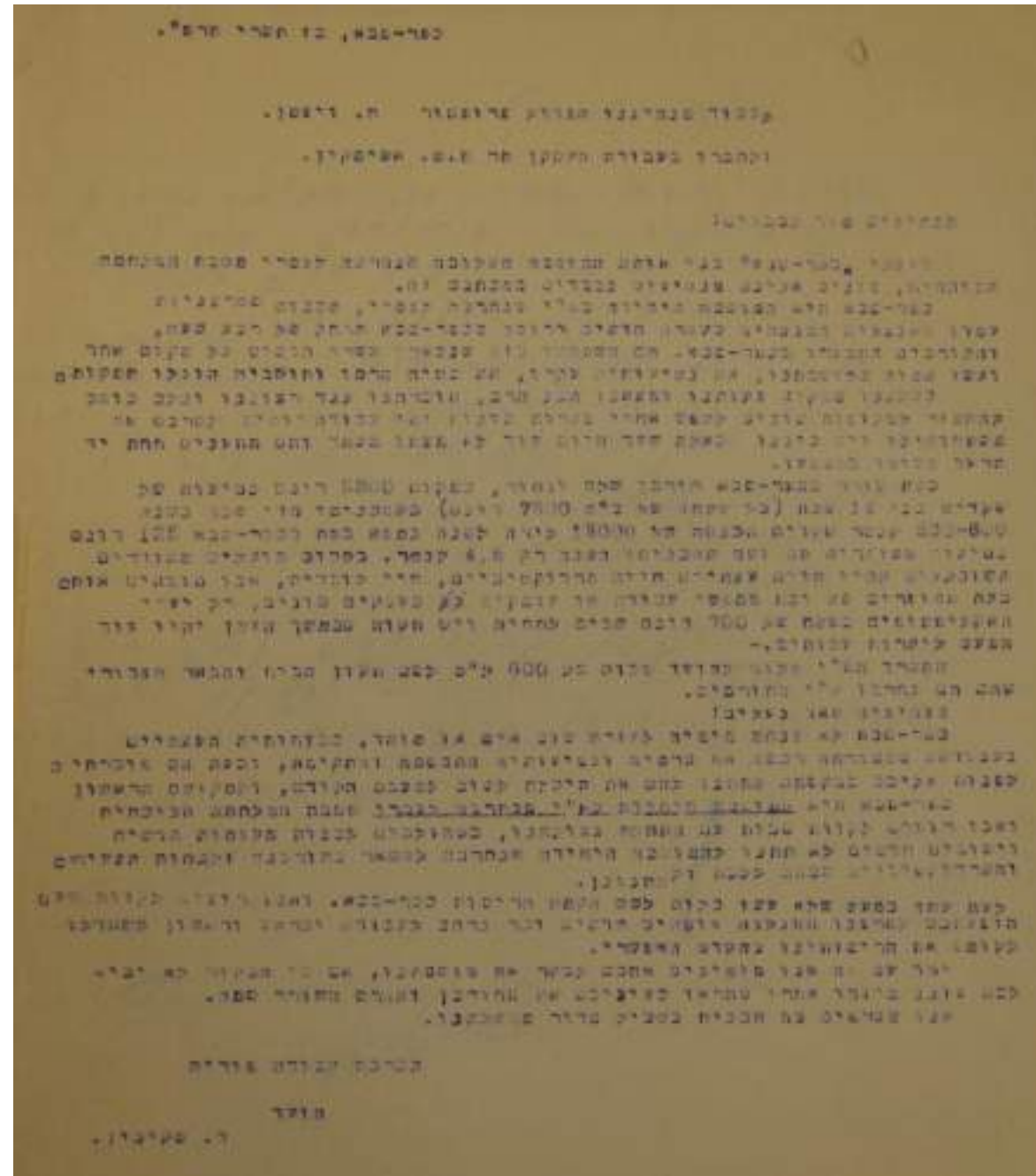
4.2 מסמכים ותכניות היסטוריים

מס'	תאריך	סוג מסמך	תוכן \ נושא המסמך	האם בוצע בפועל	מקור
1	1925	מכתב	מכתב מועד המושבה להנהגת ההסתדרות הציונית בבקשה לתמיכה כלכלית בשיפוץ המושבה ההרוסה	כן	ארכיון פרוטוקולים, עיריית כפר סבא
2	1929	פרוטוקול	פרוטוקול ישיבת ועד המושבה בה הוחלט לא לפגוע באיקליפטוסים במתחם לב במושבה	כן	ארכיון פרוטוקולים, עיריית כפר סבא
3	1929	תכנית סניטארית	תכנית מגרש מתחם לב המושבה	כן	
4	1929	תכנית סניטארית	תכנית מבנה הח'אן	כן	
5	1929	תכנית סניטארית	חתכים של מבנה הח'אן	כן	
6	1957	רישיון בנייה	אישור בניית תוספת למבנה הח'אן	כן	
7	1957	תכניות	תכנית וחזיתות שיפוץ המבנה	כן	
8	1957	חזיתות	חזיתות שיפוץ ותוספת הבנייה למבנה	כן	
9	1957	תכנית	תכנית שטח מתחם לב המושבה	כן	
10	1978	תכנית	תכנית מתאר מקומית לשימור מבנים בעלי חשיבות לאומית	כן	מנהל מקרקעי ישראל
11	1996	תכנית	תכנית שטח מתחם לב המושבה	כן	גנזך ההנדסה עיריית כפר-סבא
12	2007	תכנית	תכנית שיפוץ מבנה הח'אן	כן	גנזך ההנדסה עיריית כפר-סבא

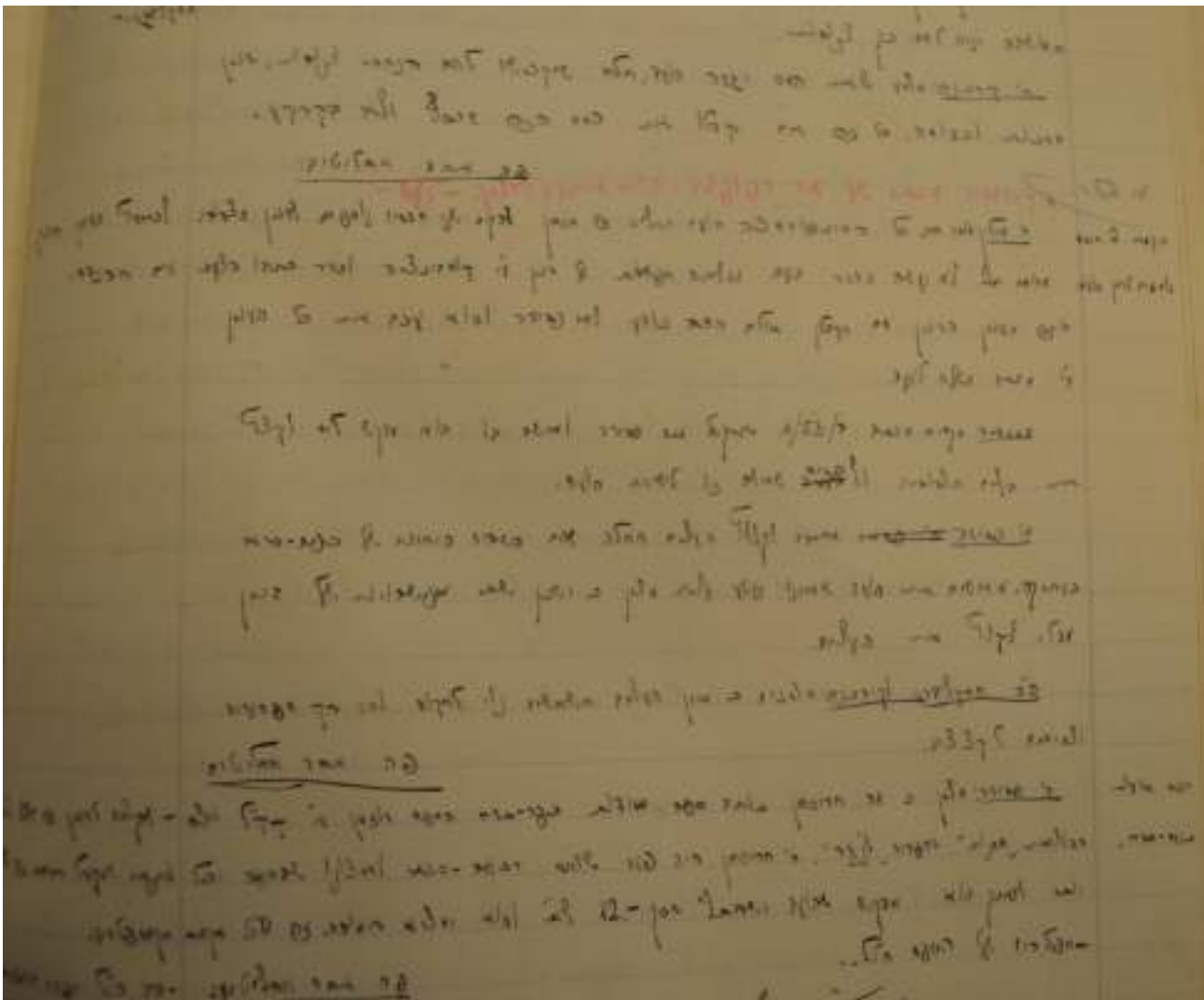

4. שחזור היסטורי

4.2 מסמכים ותכניות היסטוריים

1925- מכתב מועד המושבה להנהגת ההסתדרות הציונית, בבקשה לתמיכה כלכלית בשיפוץ המושבה. ממכתב זה ניתן ללמוד על מצבה החרב של המושבה באותה שנה, ואת העובדה שלא נותר עוד בניין אחד אשר עמד על תלו באותה שנה.

1929- פרוטוקול ישיבת ועד המושבה בה הוחלט לא לפגוע באיקליפטוסים במתחם לב במושבה מתוך דברי החבר פרובר מאותה ישיבה "...העצים האלה שהם השריד האחרון של כפר סבא המקורית...". דיון זה מלמד על החשיבות הגדולה אשר היה לעצים ולמתחם לב המושבה, וראייתם כחלק מההיסטוריה של המושבה עוד בשנות ה-20.

מקור: ארכיון פרוטוקולים כפר סבא

בית הח'אן

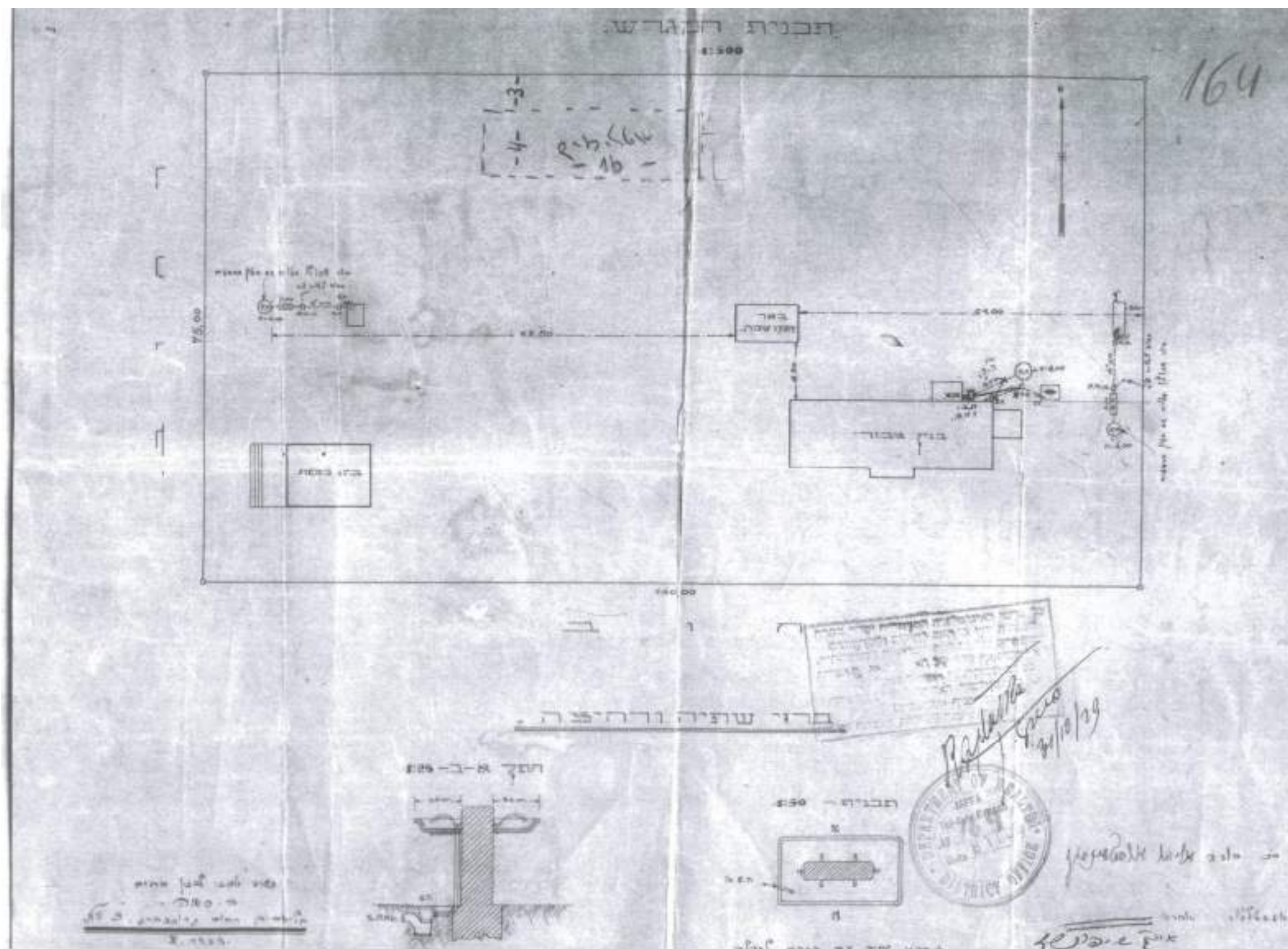
אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ
אחד העם 9 ת"א

טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

שם הפרק
4. שחזור היסטורי
4.2 מסמכים ותוכניות היסטוריים

תאריך
יוני 2013

עמוד
36

1929- תכנית סניטארית לברזי שתיה ורחצה- המגרש

מקור: גנזך מחלקת ההנדסה, עיריית כפר סבא

בית הח'אן

אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ

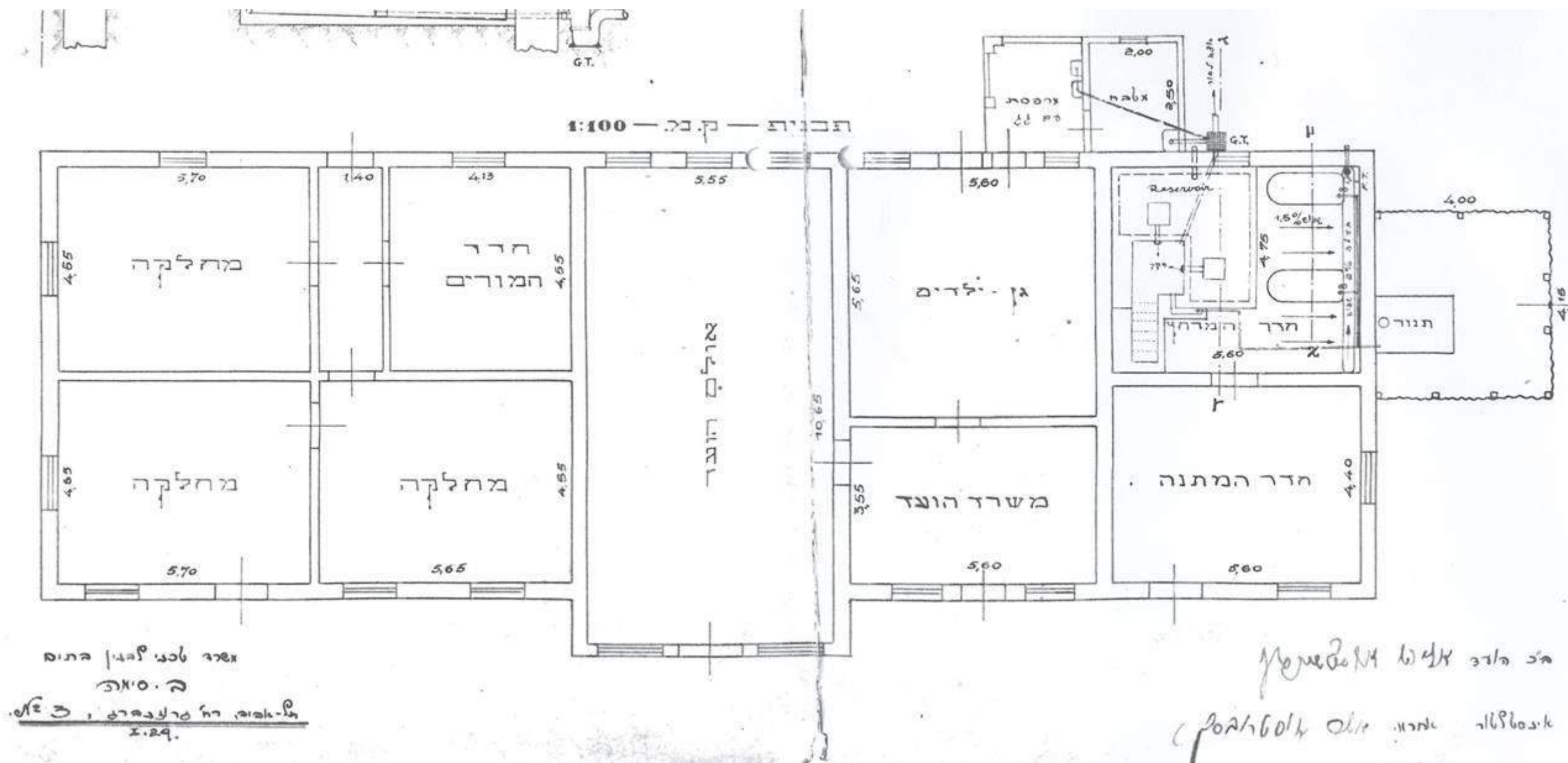
אחד העם 9 ת"א
טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

שם הפרק
4. שחזור היסטורי
4.2 מסמכים ותוכניות
היסטוריים

תאריך
יוני 2013

עמוד
37

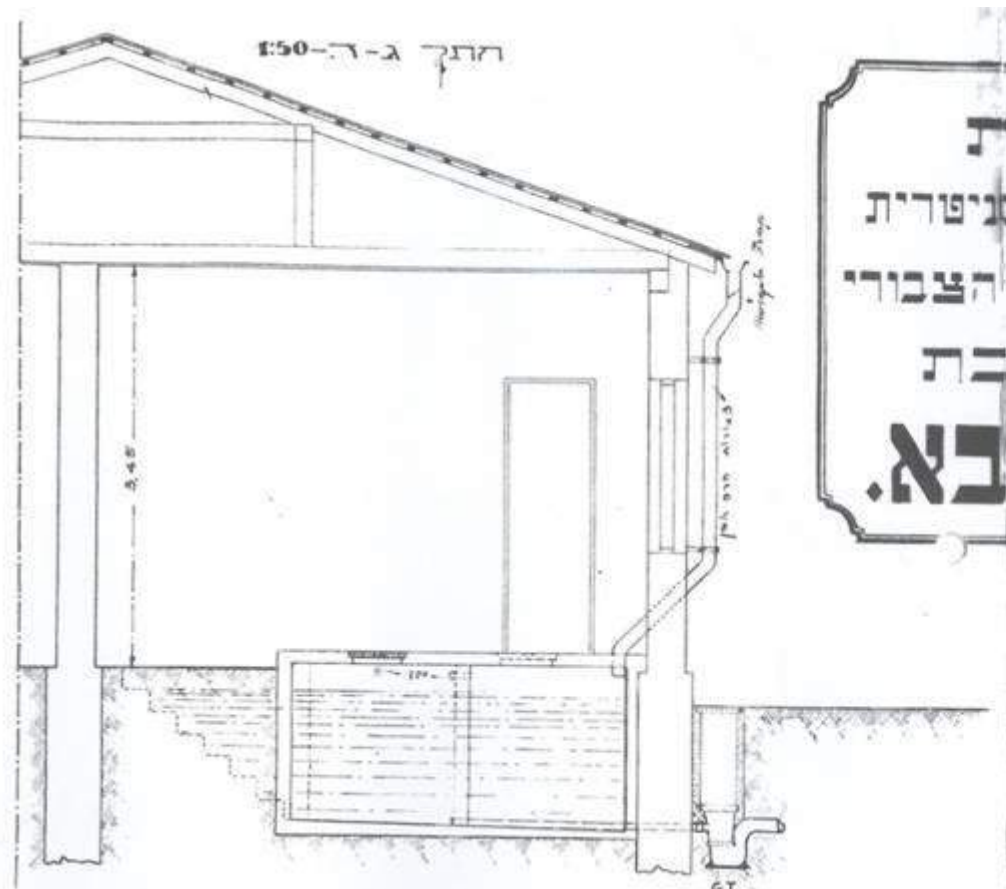

מקור: גנזך מחלקת ההנדסה, עיריית כפר סבא

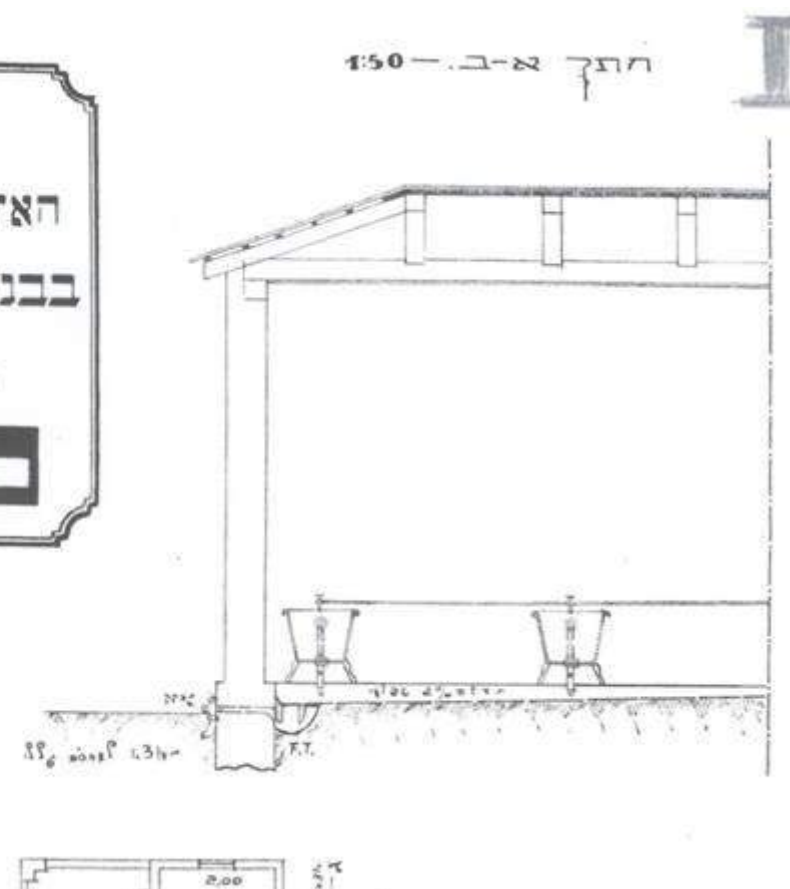
1929- תכנית סניטארית

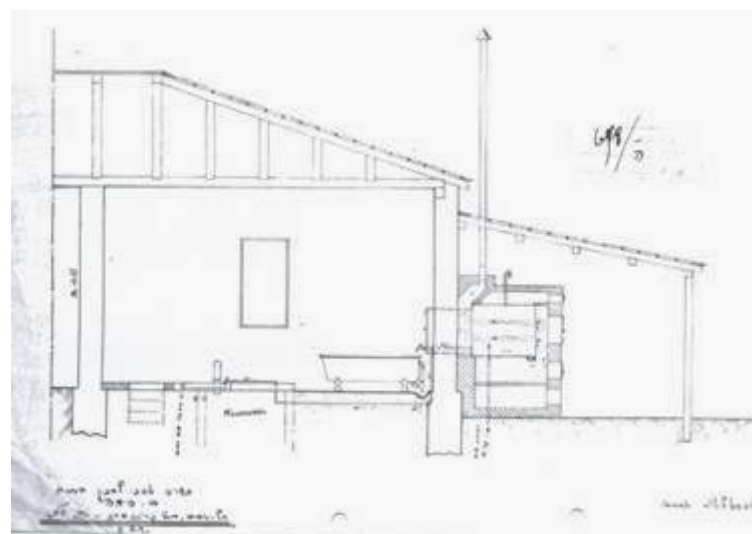
4.2 מסמכים ותכניות היסטוריים

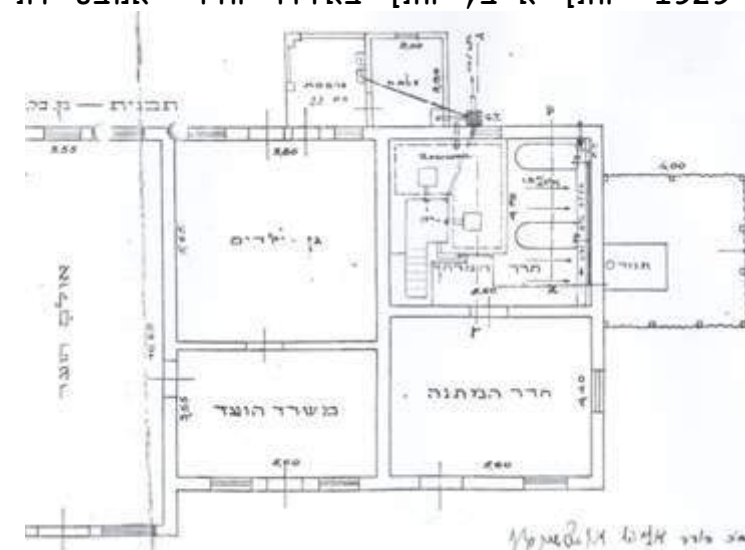
1929- חתך ג-ד חתך באזור התנוור המקווה

1929- חתך א-ב, חתך באזור חדרי אמבטיות

1929- חתך ה-ו חתך באזור התנוור החיצוני, האמבטיות והמקווה

1929- תכנית סניטארית - חתכים

מקור: גנזך מחלקת ההנדסה, עיריית כפר סבא

[illegible]

ועדת ו. ג' לבנין
שעי הועדה המקומית לבנין ולבנין ערים
כפר-סבא

חיק מס. 6438/83

רשיון לבניה מס. 2159

ועדת המבחן לבנין - שפי הועדה המקומית לבנין ולבנין ערים, כפר-סבא, אשרה בישיבתה ה... את בקשת
ה...
מסי...
בנין...
באזור...
המפורטים בשולי הרשיון הזה.

תקפו של הרשיון, הזו הוא למשך שנה אחת, והוא צריך להסצא על הבנין יחד עם התכניות המאושרות ויש להפציאו
כל עת שידרש עיי המגנדס או בא-כחו.
מסי בנין שולמו לפי קבלה מס.
כפר-סבא, יום 12 באלול 1957

תנאים מיוחדים:
תנאים נוספים:

יור ועדת המבחן לבנין שעיי הועדה המקומית
לבנין ולבנין ערים כפר-סבא.

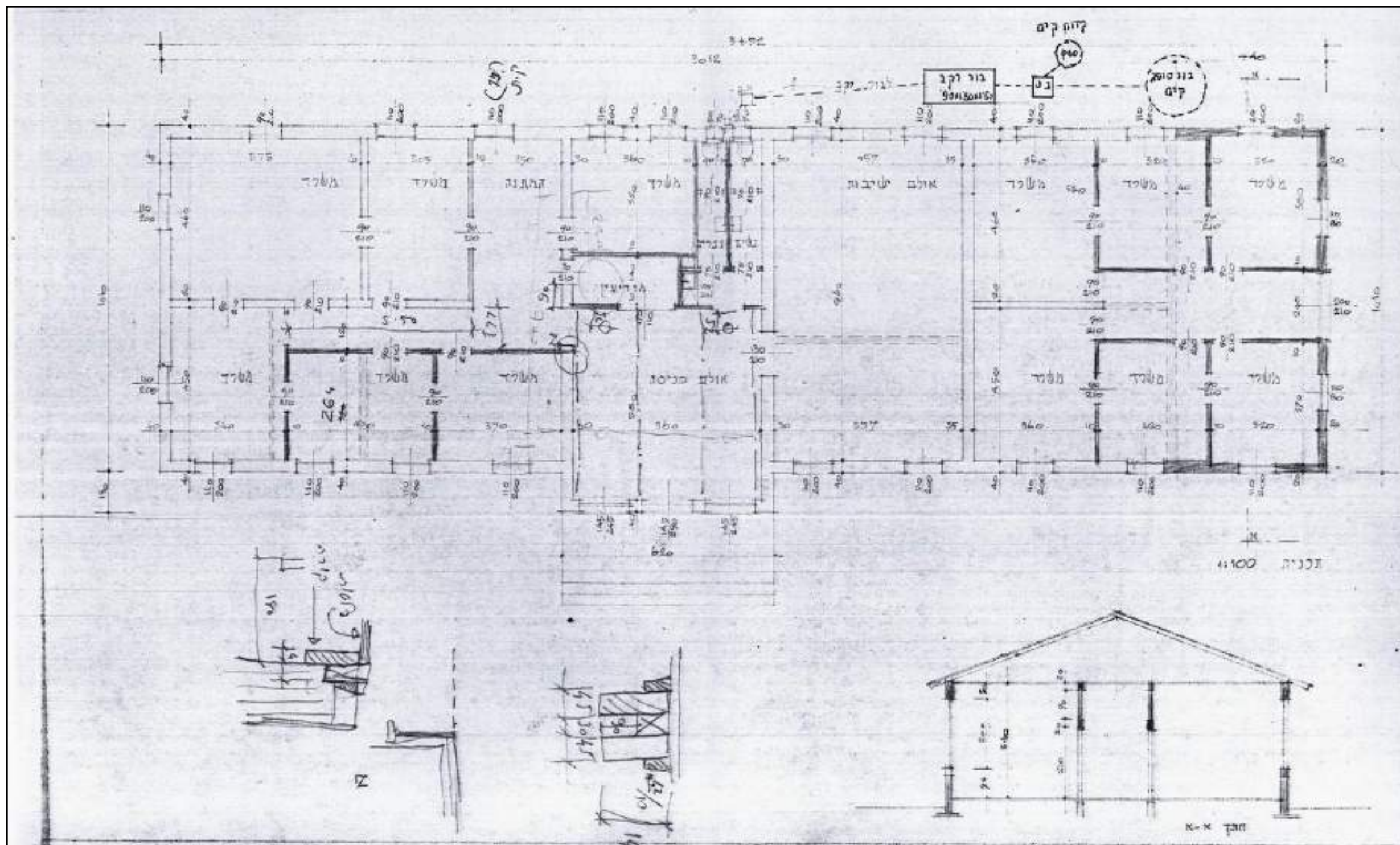
למטה העירוני

את הרשיון קבלתי ביום
חתמת המקבל

מקור: גנזך מחלקת ההנדסה,
עיריית כפר סבא

1957 - רישיון בנייה להוספת אגף בחלק המזרחי.
אדריכל : ליטרסדורף ובלזיצמן

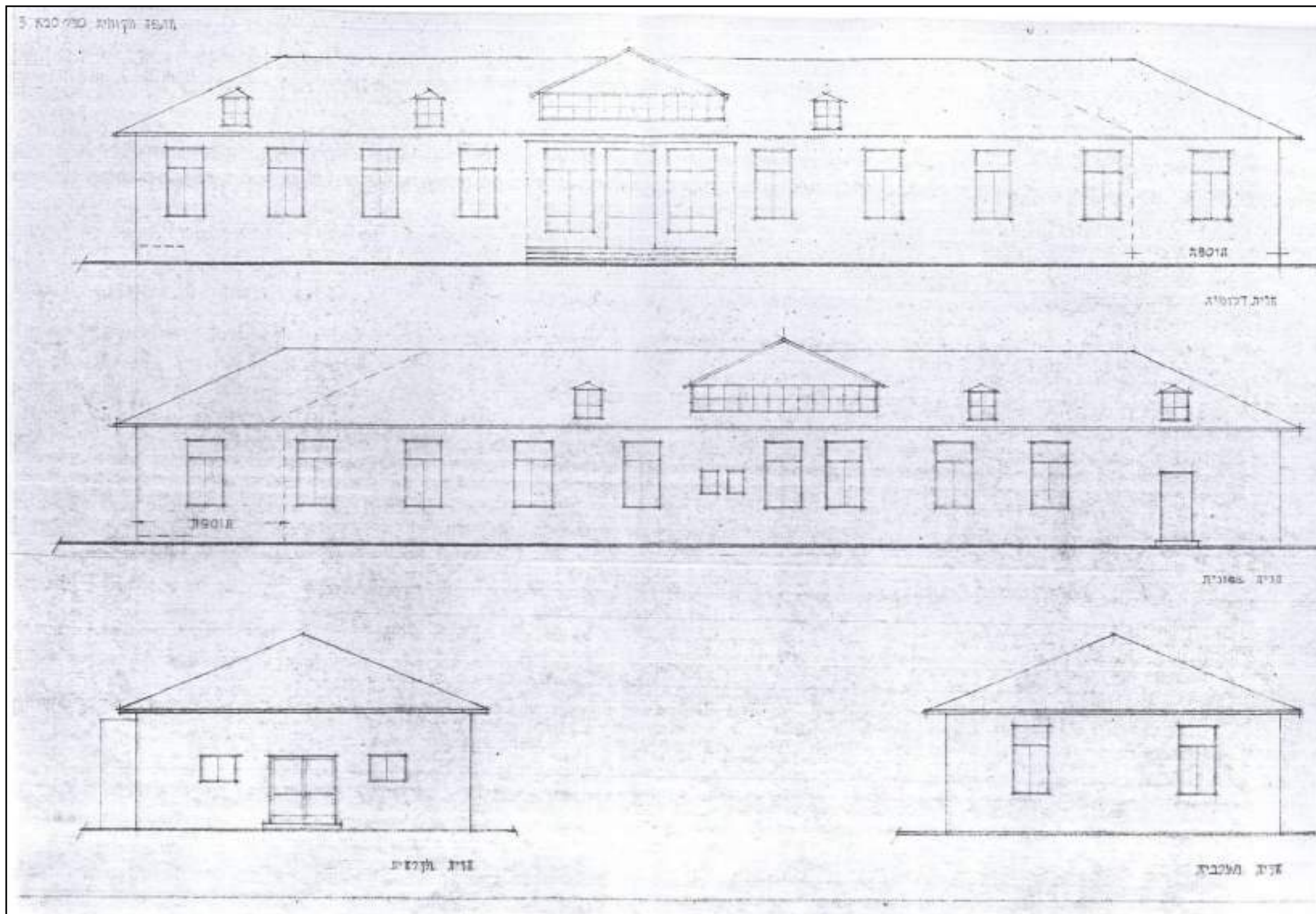

מקור: גנזך מחלקת ההנדסה,
עיריית כפר סבא

1957 – תכנית הוספת האגף בחלק המזרחי

מקור: גנזך מחלקת ההנדסה,
עיריית כפר סבא

1957- חזיתות

עמוד
42

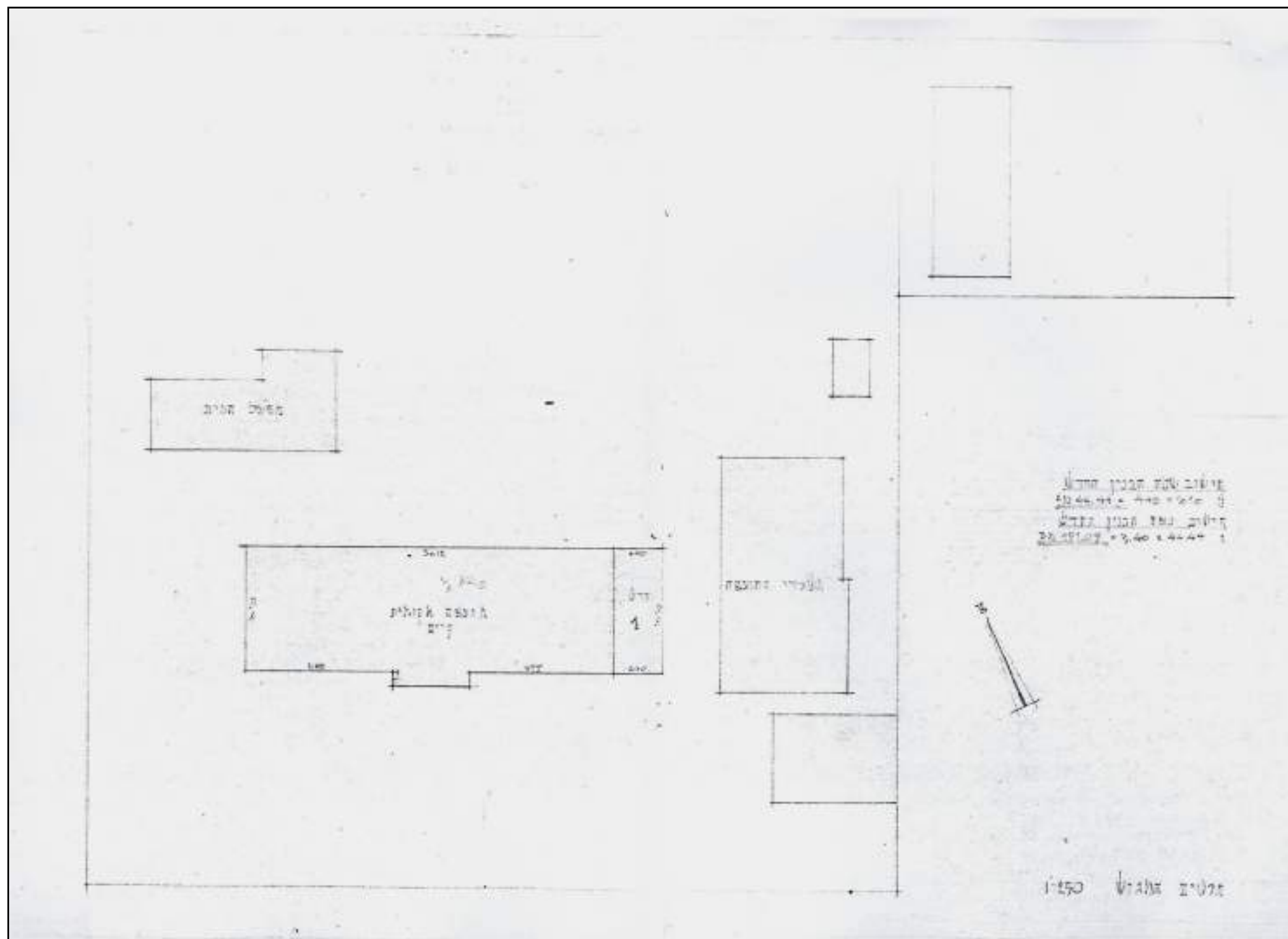
תאריך
יוני 2013

שם הפרק
4. שחזור היסטורי
4.2 מסמכים ותוכניות
היסטוריים

אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ
אחד העם 9 ת"א
טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

בית הח'אן

מקור: גנזך מחלקת
ההנדסה, עיריית כפר סבא

1957 – תכנית
שטח

עמוד
43

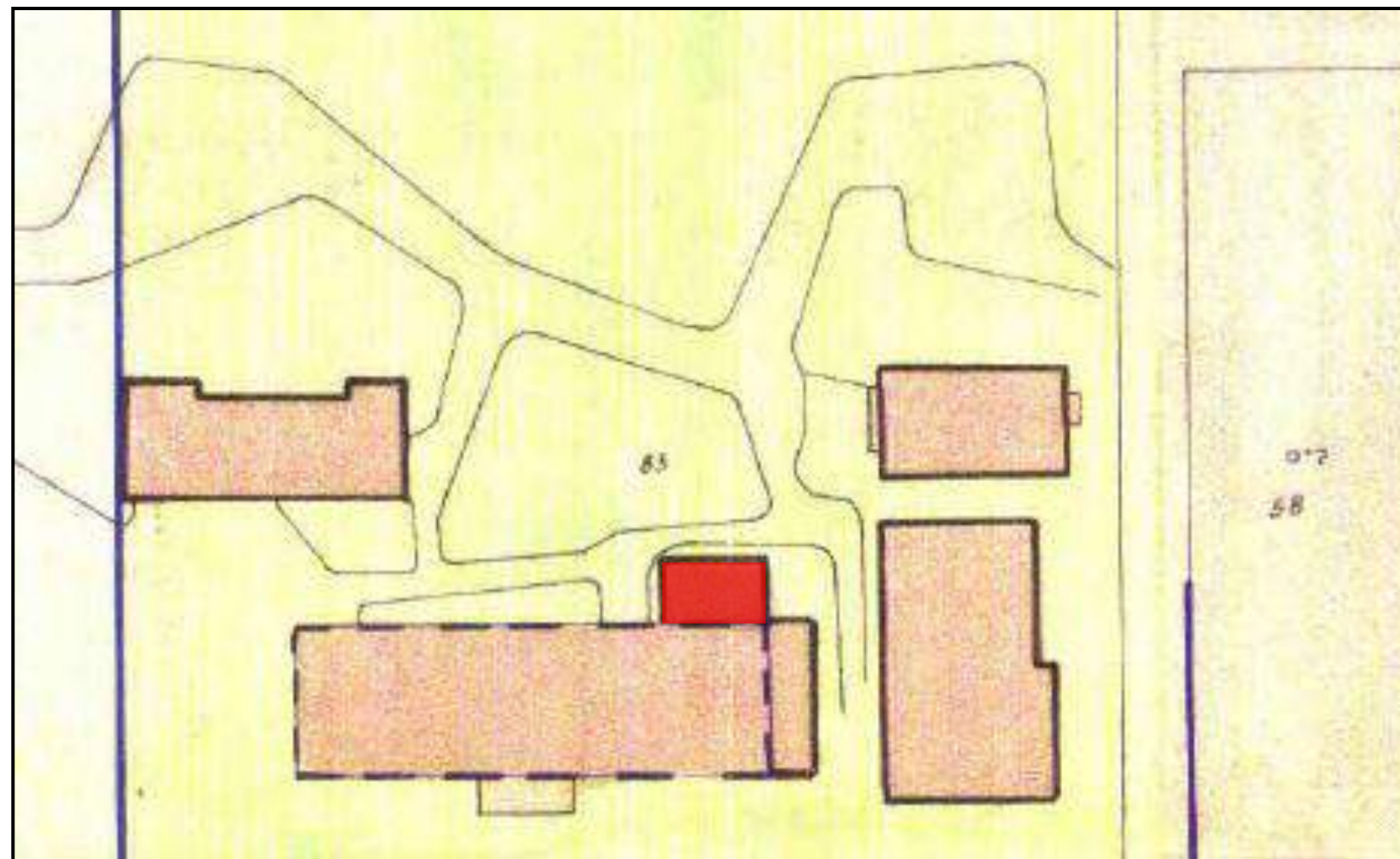
תאריך
יוני 2013

שם הפרק
4. שחזור היסטורי
4.2 מסמכים ותוכניות
היסטוריים

אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ
אחד העם 9 ת"א
טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

בית הח'אן

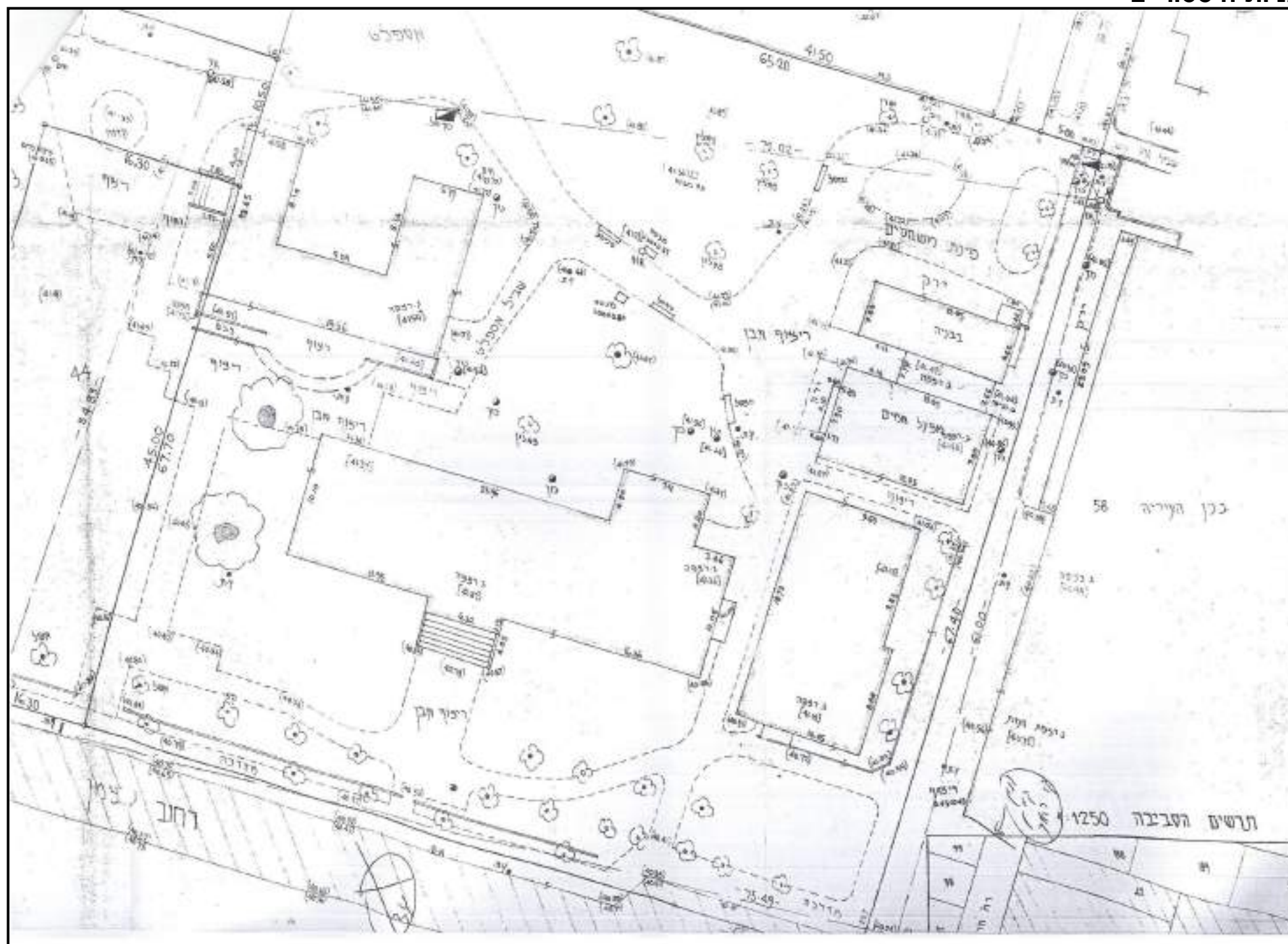
מקרא

מקור: מנהל מקרקעי ישראל
mmi.gov.il

1978- תכנית מתאר כ"ס **35/3** - תכנית זו צוינה כבר בפרק "רקע סטטוטורי"
בתכנית זו ניתן לראות שבין השנים 1957-1977 נבנתה הרחבה נוספת לבניין- בחלקו הצפוני (מודגש).
בתכנית זו מוגדר הח'אן כ"מבנה בעל חשיבות לאומית", הגדרה זו (הקו המקווקו) מתייחסת לחלק אשר נבנה בשנת 1928
בח'אן, ולא להרחבות אשר נוספו לו בשנות ה-50 וה-60.

4.2 מסמכים ותכניות היסטוריים

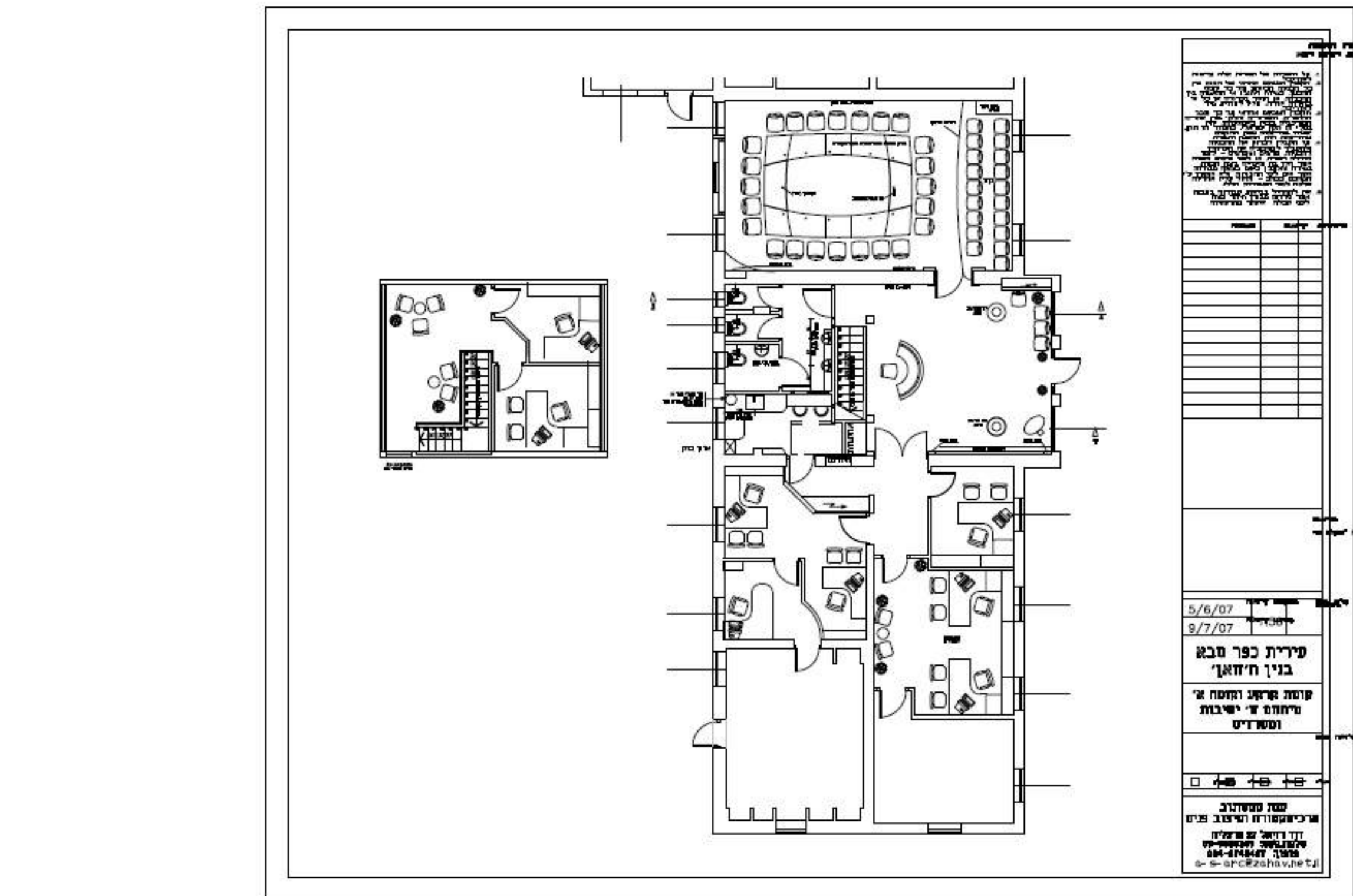

מקור: גנזך מחלקת ההנדסה,
עיריית כפר סבא

1996- תכנית סביבה, בתכנית זו ניתן לראות את מתחם לב המושבה לראשונה במצב
לאחר הרחבות הבניינים השונות. חלק גדול מהשינויים (רמפות למבנה הח'אן ובית
הבאר, תוספת צפונית לח'אן) אינם מתויקים בתיק הבניין שבגנזך ההנדסה.

4.2 מסמכים ותכניות היסטוריים

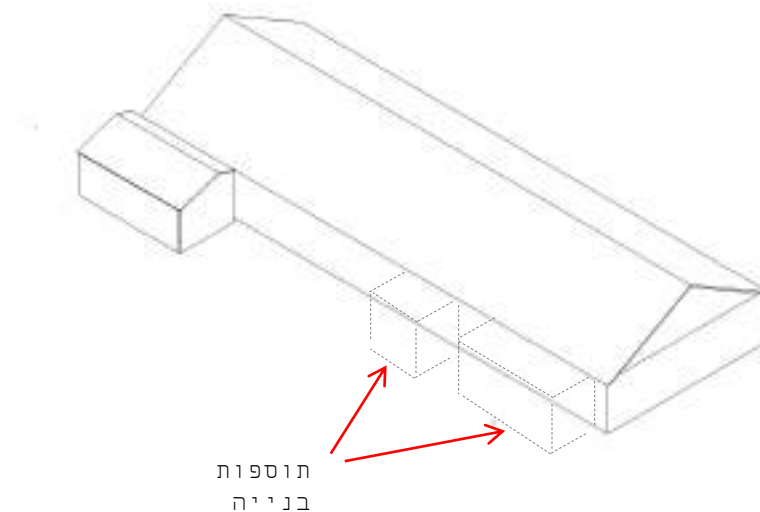
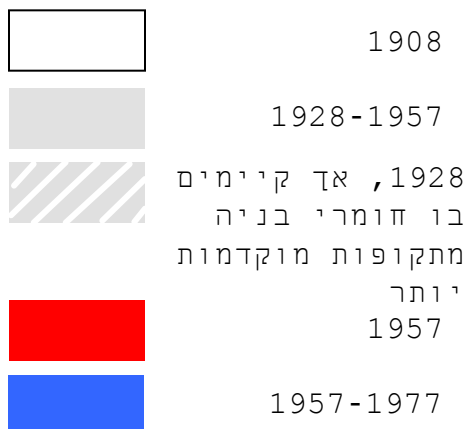

מקור: גנזך מחלקת ההנדסה,
עיריית כפר סבא

מקור: גנ"ד מחלקת ההנדסה

4.3 סכמת התפתחות המבנה

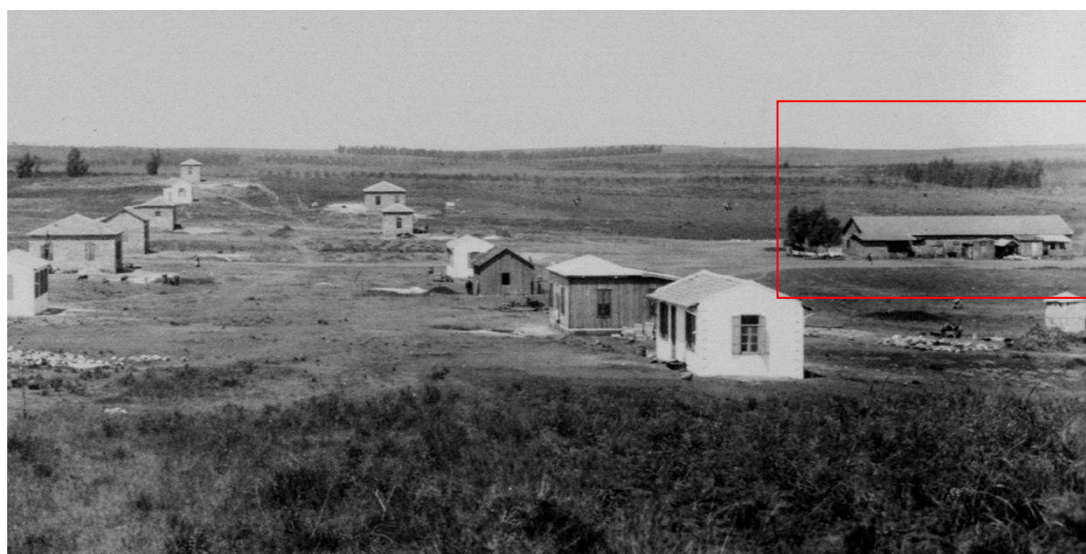

תוספות בנייה

מבנה הח'אן 1912, מבנה אבן מאורך

מבנה הח'אן בתצורתו הראשונית:

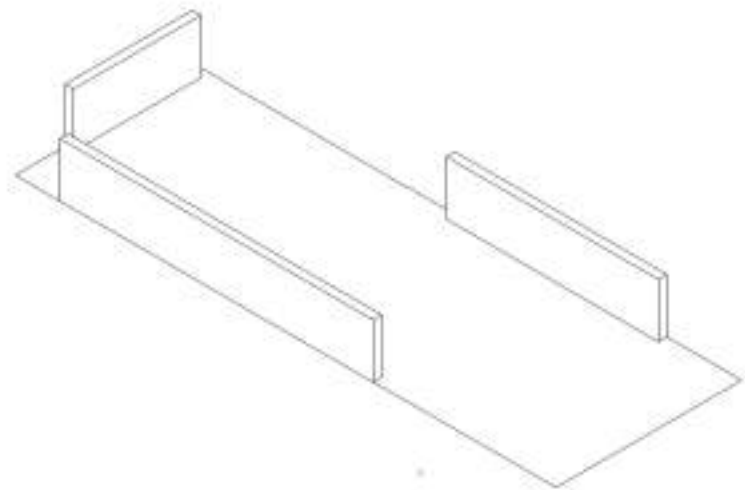
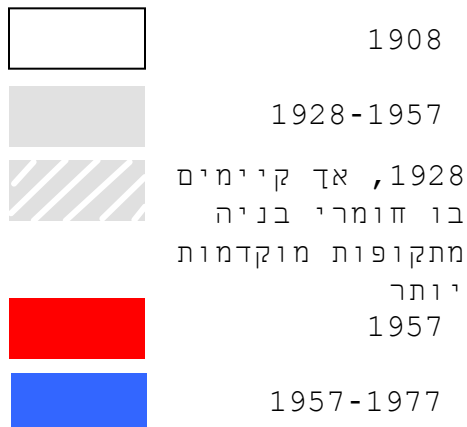
בתמונה זו ניתן לראות את מבנה הח'אן בצורתו הראשונית. מבנה מלבני מאורך, בעל גג דו שיפועי. בתמונה משמאל ניתן לראות את בתיה הראשונים של המושבה אשר הוקמו מספר שנים לאחר הקמת מבנה הח'אן.

כפר סבא 1912-1917, "ארכיון קפלן"

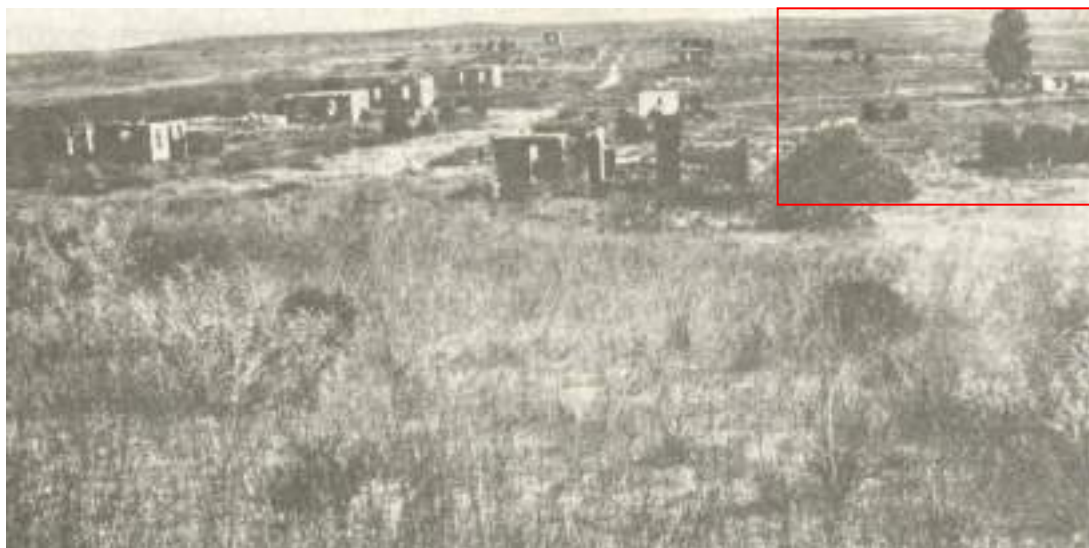
4.3 סכמת התפתחות המבנה

מבנה הח'אן 1921, מבנה חרב ללא גג

חורבות הח'או:

בתמונה אשר צולמה לאחר חורבן המושבה, ניצן לראות את חורבות מבנה הח'אן, אשר נותרו ממנו חלקים מקירותיו הצפוני הדרומי והמערבי

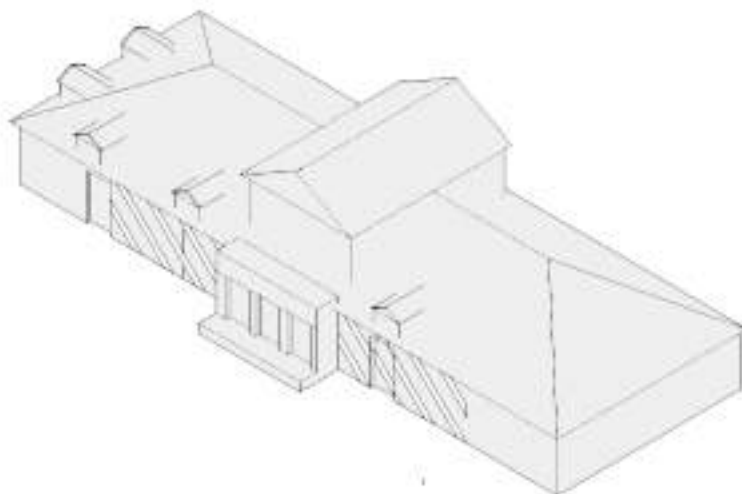
כפר סבא לאחר החורבן, שנות ה-20, "ארכיון כפר סבא"

4.3 סכמת התפתחות המבנה

מבנה הח'אן לאחר השיפוץ:

בתמונה ניתן לראות את מבנה הח'אן לאחר עבודות השיקום בסוף שנות העשרים, בתמונה השמאלית ניתן לראות את מבנה הח'אן במהלך עבודות השיקום. עבודות הבנייה התבצעו מלבני אדמה אגריגטים וסיד, בגודל של 22*42 ס"מ. בחלק מקירות המבנה נשתמרו קירות המבנה משנת 1908, אותם ניתן לזהות לפי חומר הבנייה.

מבנה הח'אן משנת 1928-1957

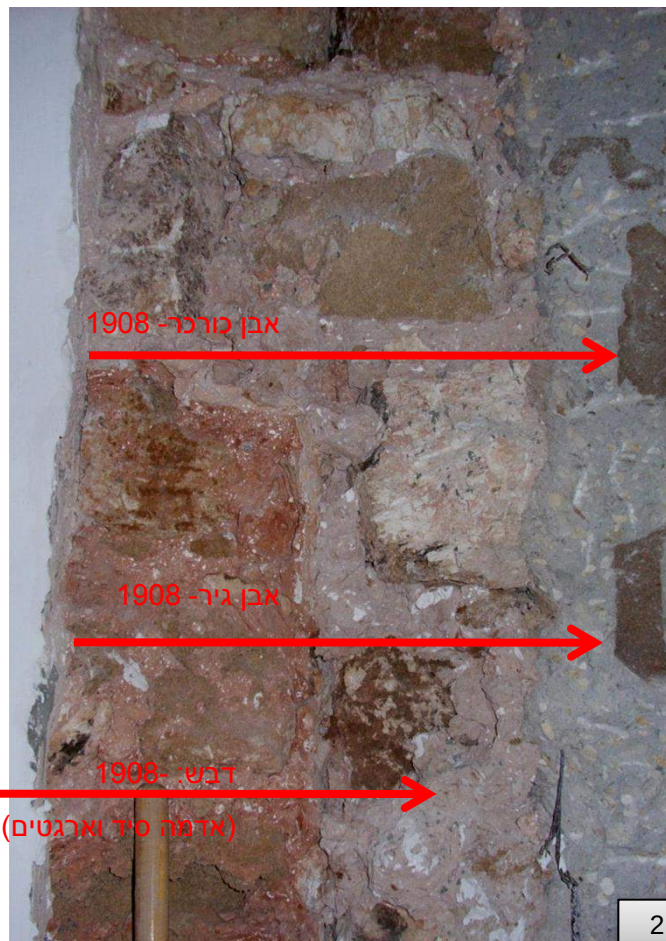
שרידים משנת 1908

קיר חיצוני, חזית דרומית. לבנה עשויה אדמה שלובה בקיר

תכנית מצב קיים

מבנה הח'אן, שנות השלושים

מבנה הח'אן, סוף שנות העשרים

בית הח'אן

אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ

אחד העם 9 ת"א
טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

שם הפרק
4. שחזור היסטורי
4.3 שלבי בנייה
מפורטים

תאריך

יוני 2013

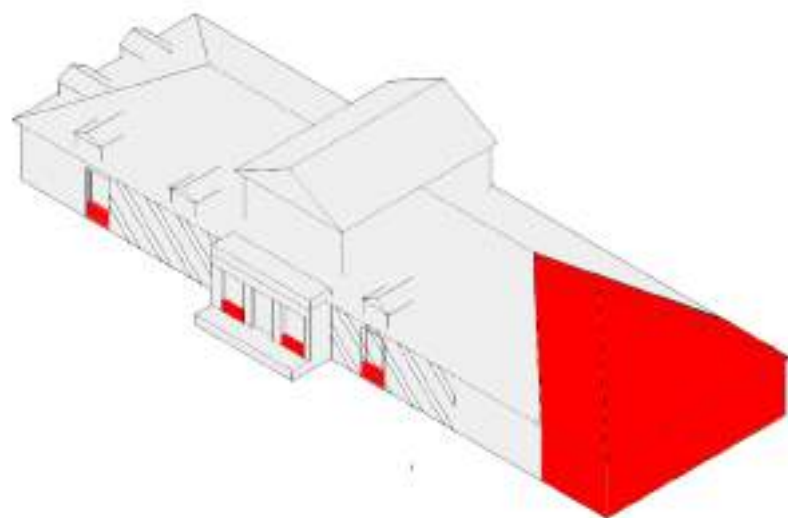
עמוד

49

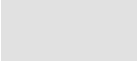
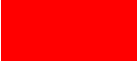
4.3 סכמת התפתחות המבנה

מבנה הח'אן לאחר תוספת אגף:

בתמונה התחתונה ניתן לראות את סגירת הכניסות המשניות בחזית הרשאית של המבנה. כמו כן בשרטוטים ניתן לראות תוספת האגף המזרחי למבנה. כמו כן ניתן לראות שבוצעו שינויים פנימיים אשר כללו בעיקר את סגירת החלל הפתוח של האגף המרכזי, וחלוקתו לשתי קומות נפרדות.

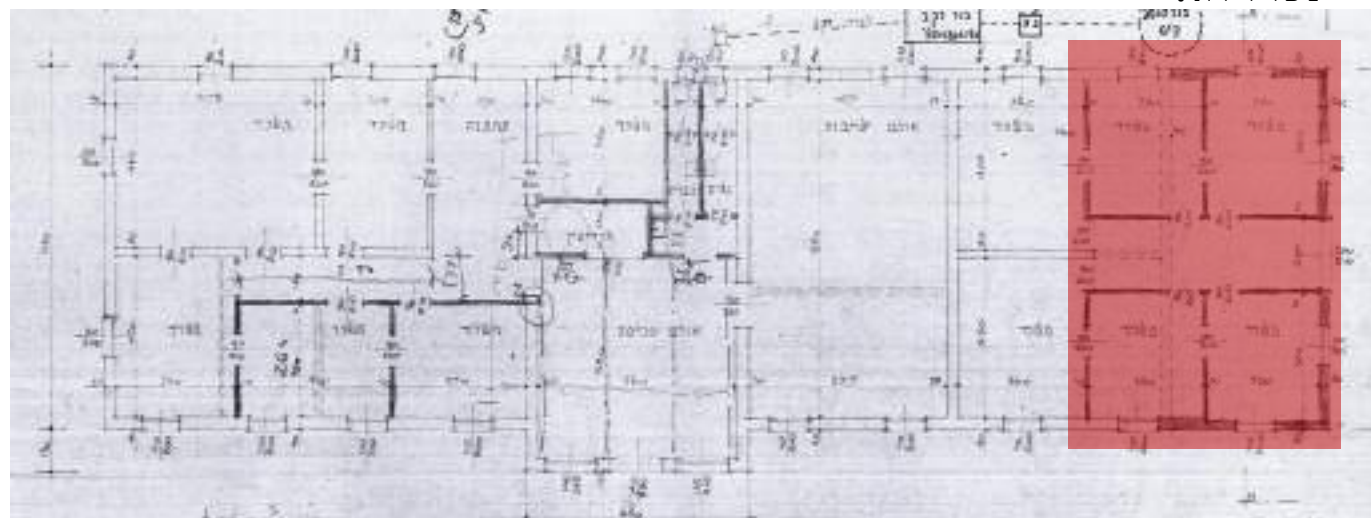

מבנה הח'אן 1957, הוספת אגף וסגירת 4 דלתות בחזית המבנה

	1908
	1928-1957
	1928, אך קיימים בו חומרי בניה מתקופות מוקדמות יותר
	1957
	1957-1977

שינוי פתחים לחלונות

ביטול דלת משרד הדואר

החלפת דלתות מקוריות

סגירת פתח דלת לחלון

תכנית וחזית המבנה בתכנית השיפוצים משנת 1957

בית הח'אן

אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ

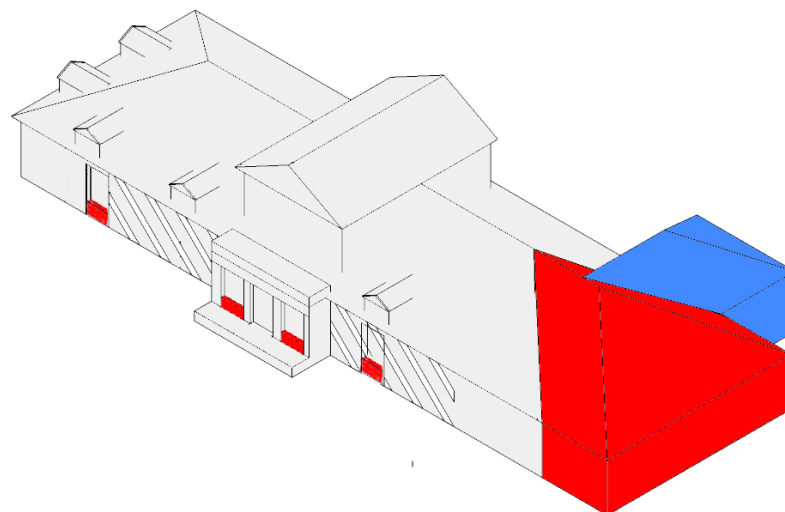
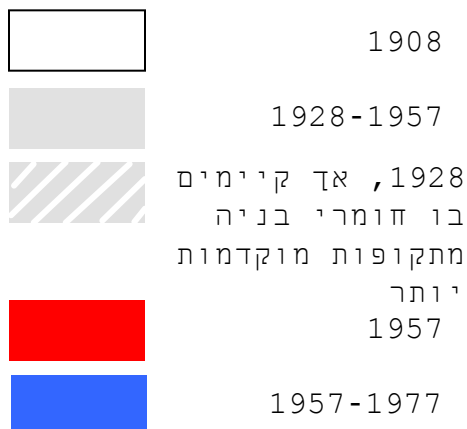
אחד העם 9 ת"א
טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

שם הפרק
4. שחזור היסטורי
4.3 שלבי בנייה מפורטים

תאריך
יוני 2013

עמוד
50

4.3 סכמת התפתחות המבנה

מבנה הח'אן כיום (לאחר תוספת אגף):

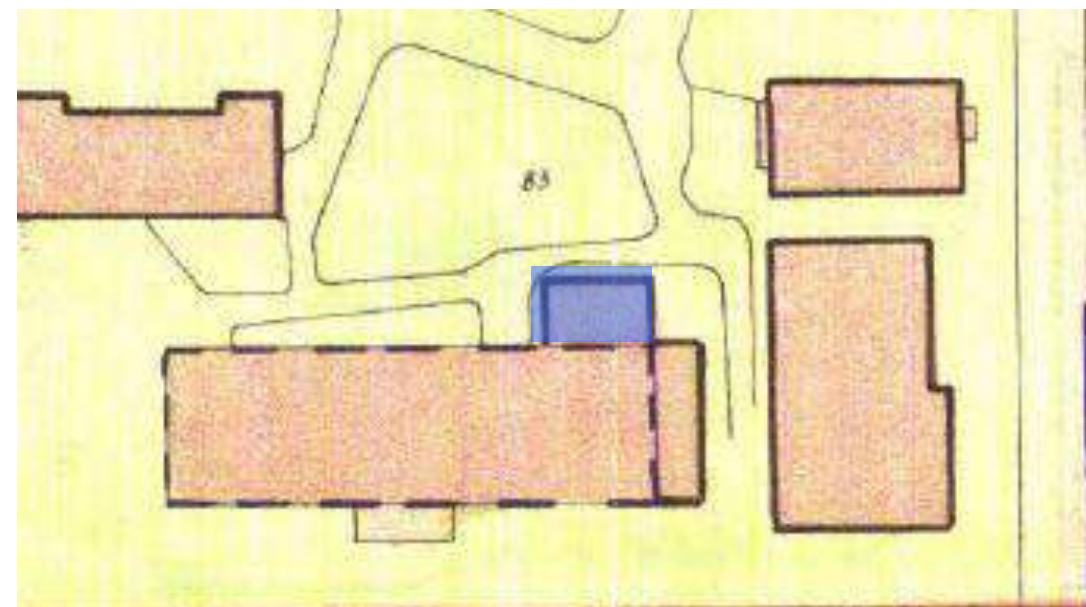
בתכנית המתחם משנת 1977, ניתן להבחין בתוספת אשר נוספה לבניין במהלך השנים בין 1957-1977.

מבנה הח'אן משנת 1977

תוספת אגף

מבנה הח'אן סוף שנות ה-50

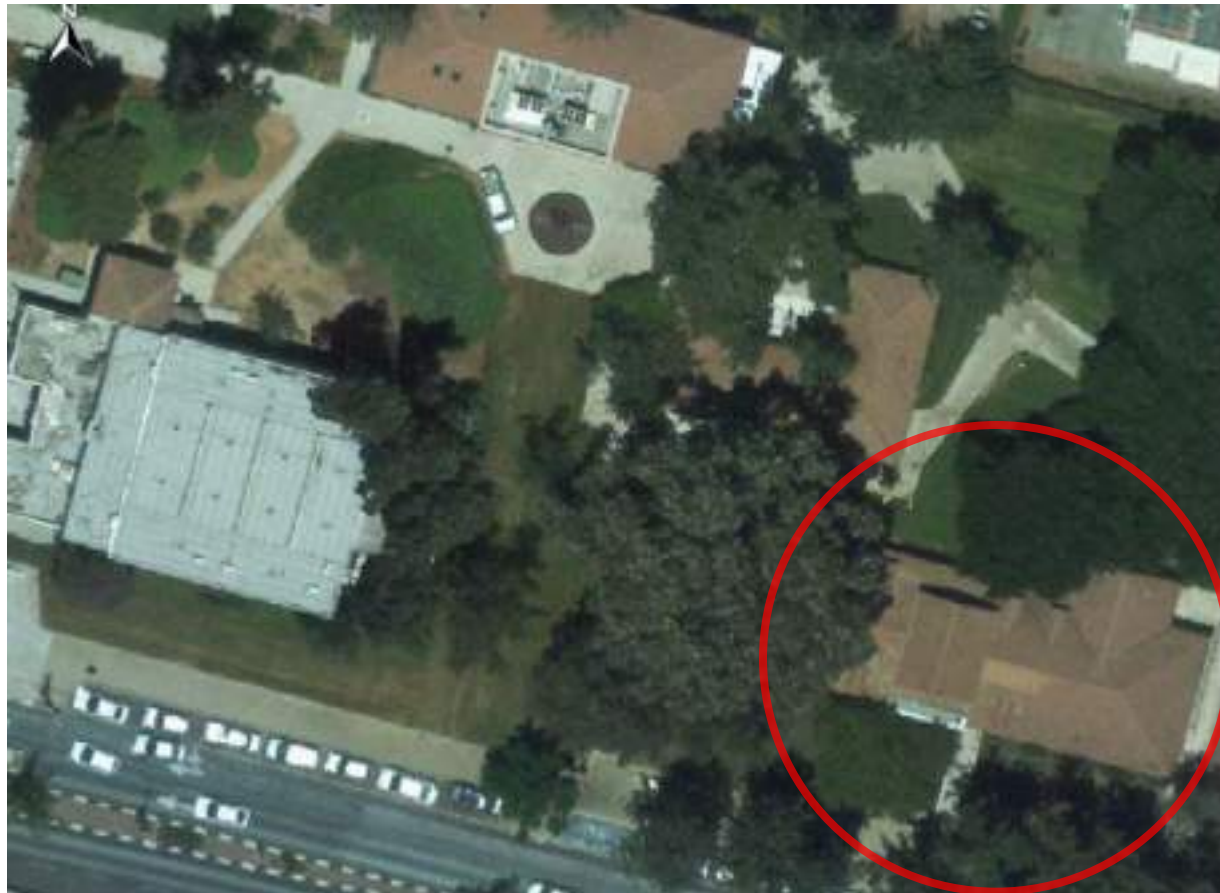

תכנית המתחם משנת 1978

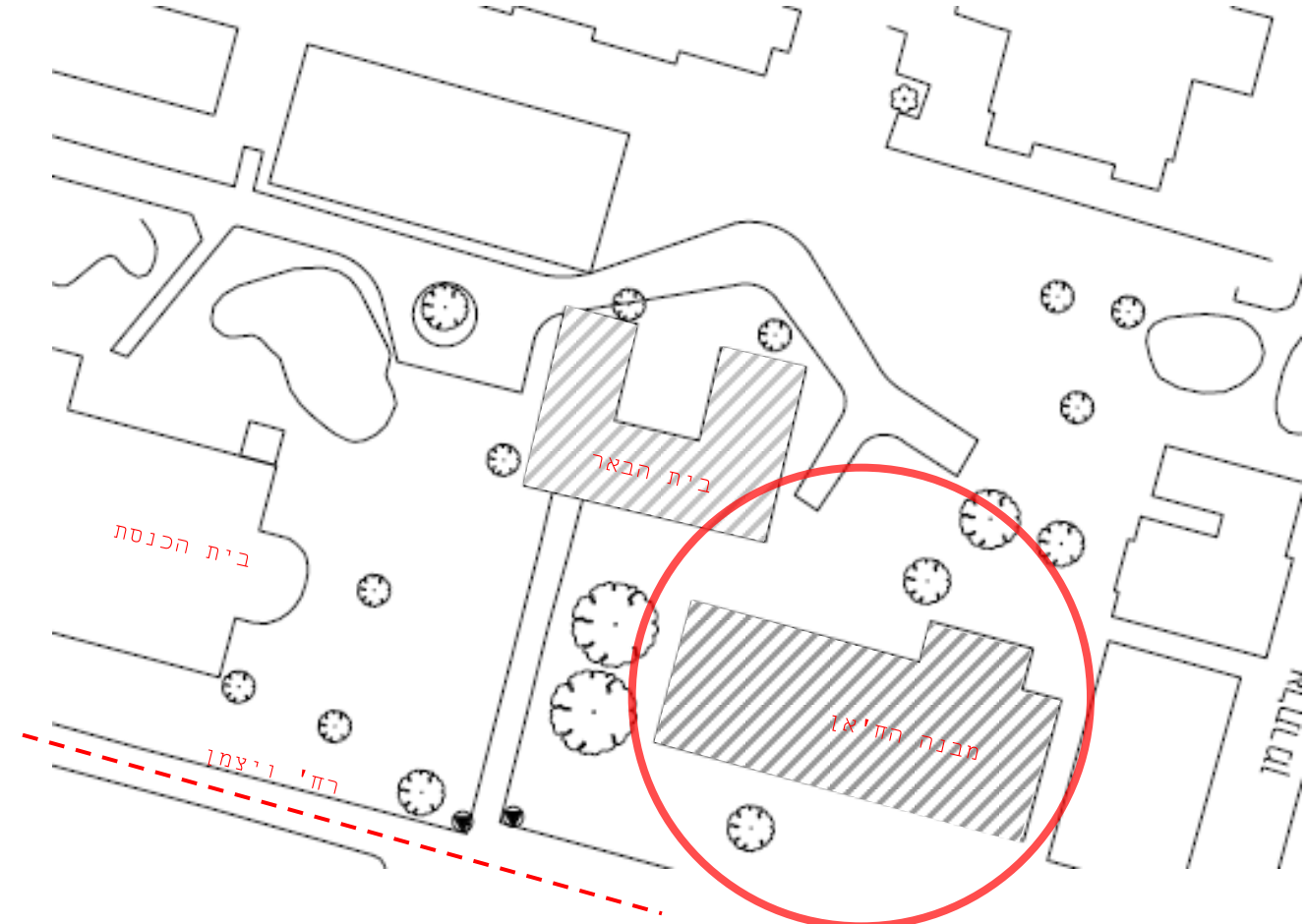

מבנה הח'אן 2012

GIS מידע גיאוגרפי , אתר עיריית כפר סבא, מרץ 2013

עיריית כפר סבא, מנהל ההנדסה

חזית לרח' וייצמן

כניסה ראשית – נגרות חדשה

קרניז מעוטר בעל אופי אקלקטי

כניסה ראשית

5.3 תיעוד צילומי - חזיתות המבנה

חזית מערבית

חזית מזרחית

חזית צפונית

חזית צפונית

5.3 תיעוד צילומי - חזיתות המבנה

חזית צפונית

חלון קומת קרקע

חלון חזית מזרחית

דלת הכניסה הראשית

דלת הכניסה הראשית

חלונות קומה עליונה - חזית צפונית

הרחבת בנייה - חזית צפונית

דלת - חזית צפונית

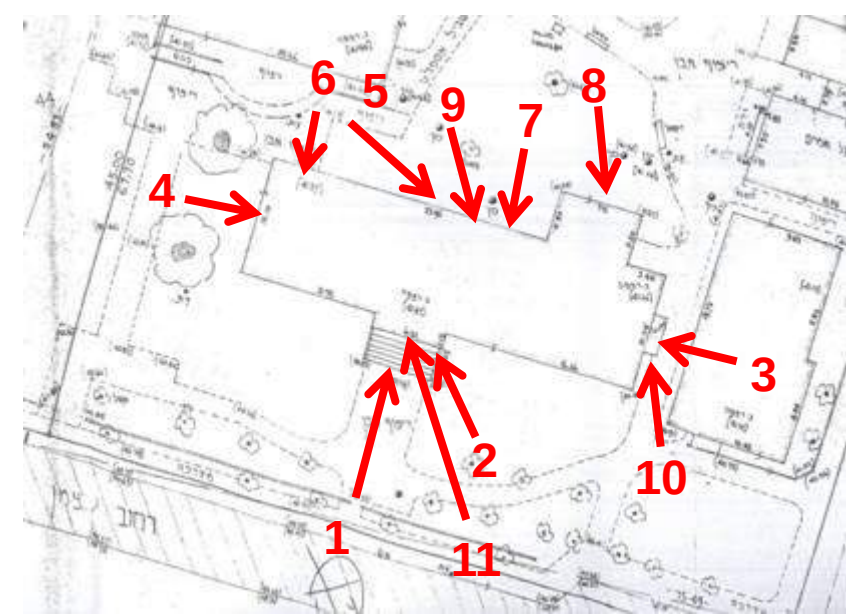
דלת - חזית צפונית

חלונות קומה עליונה - חזית דרומית

רמפת כניסה - חזית מזרחית

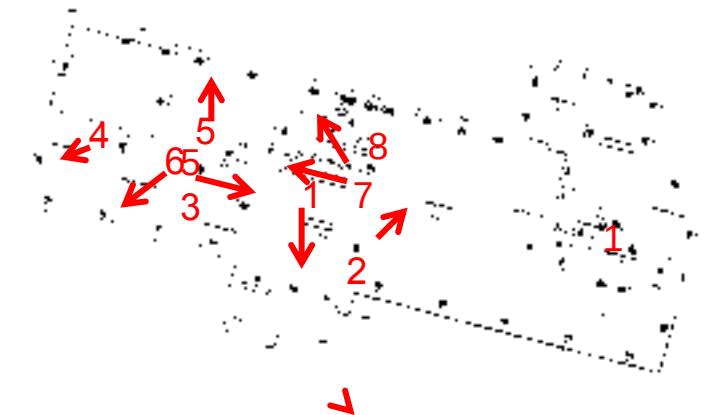
5.4 תיעוד צילומי – פנים המבנה, קומת קרקע

אולם המליאה

דלת הכניסה הראשית

לשכת ראש העיר

משרד מנכ"ל העירייה

מנהל העירייה

שירותים

מדרגות

לובי הכניסה

5.4 תיעוד צילומי – פנים המבנה

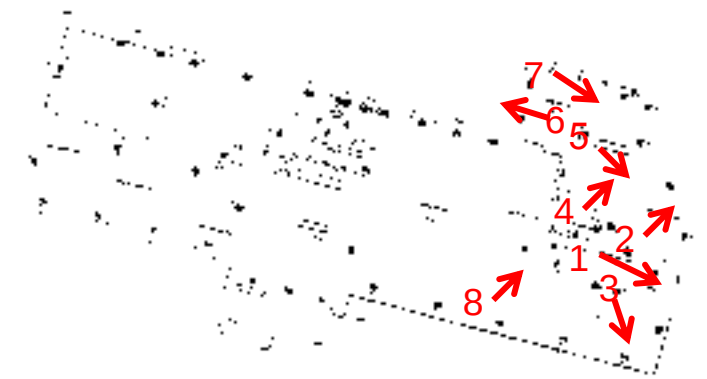
2

משרדי הגזברות

1

כניסה לגזברות

5

משרדי הגזברות

4

משרדי הגזברות

3

משרדי הגזברות

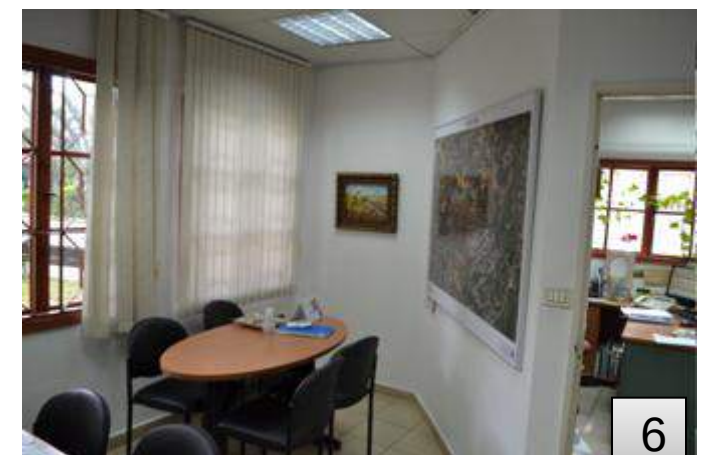
8

חלל עבודה ראשי

7

משרדי הגזברות

6

משרדי הגזברות

5.4 תיעוד צילומי – פנים המבנה, קומה עליונה

4

מדרגות

2

מדרגות

1

חלל עבודה ראשי – קומה עליונה

7

חלונות הקומה העליונה

6

משרדי הדוברות

5

משרדי הדוברות

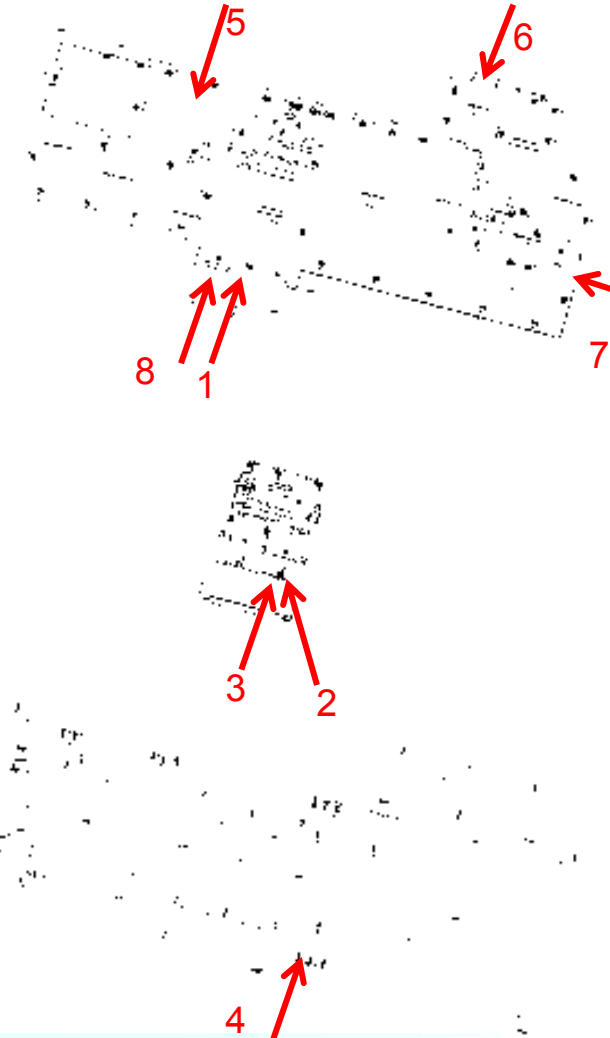
8

חלל פנים הגג

5. תיאור מצב קיים

5.5 תיעוד צילומי – פרטים

3

קרניז מעוטר מעל דלת הכניסה

2

חלונות הקומה העליונה

1

דלת הכניסה הראשית

7

חלון לא מקורי – קומת הקרקע

6

חלון לא מקורי – קומת הקרקע

5

חלון מקורי – קומת הקרקע

4

חלון קוקייה בחל הגג

עמוד
59

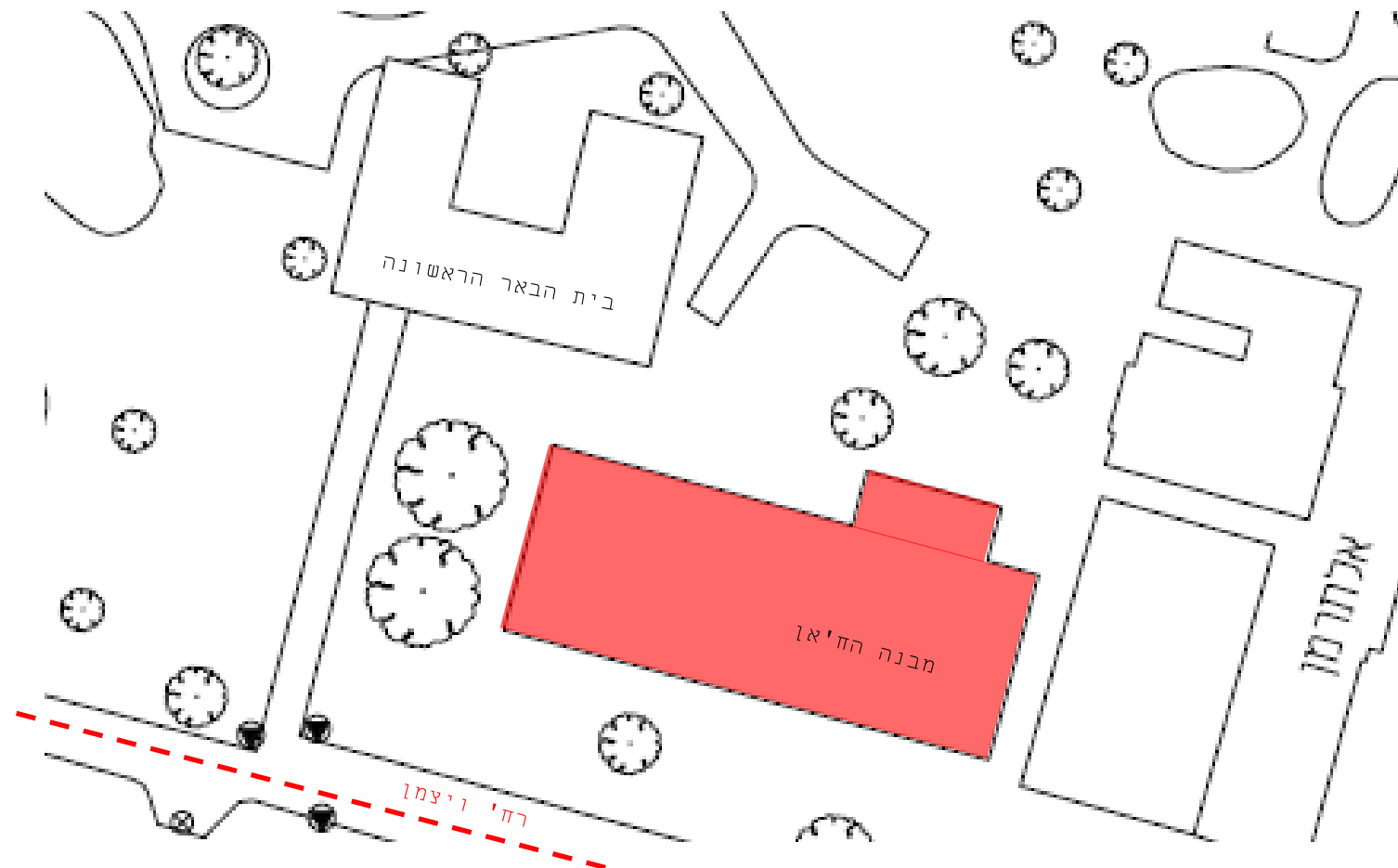
תאריך
יוני 2013

שם הפרק
5. תיאור מצב קיים
5.5 צילומי תקריב של
חללים פנימיים

אמנון בר אור
אדריכלים בע"מ
אחד העם 9 ת"א
טל. 03-5163082 פקס. 03-5163079

בית הח'אן

בניין הח'אן הינו בניין מלבני מאורך המקורה גג רעפים, בקצותיו (האגף המערבי והמזרחי), המבנה הינו בן קומה אחת, והוא מקורה בגג רעפים בעל ארבעה שיפועים, ובמרכזו הוא בן שתי קומות ובעל גג רעפים דו שיפועי. המבנה בנוי מלבני אדמה ואבן, מטויח וצבוע לבן. חלונות המבנה הינם חלונות עץ מאורכים דו כנפיים, בעוד שחלונות חלל הגג הינם חלונות עץ ריבועיים, בעלי עיטורי קוקייה.

בקומת הקרקע של האגף המרכזי ממוקמת הכניסה הראשית של הבניין אשר מובילה למשרדי העירייה הממוקמים באגף המערבי, למזכירות אשר ממוקמת בקומה העליונה של האגף המרכזי ולאולם המליאה. לאגף המזרחי כניסה נפרדת אשר מובילה למשרדי הגזברות.

